

HÉVÍZ

Művészeti folyóirat

XXII. évfolyam • 2014/2 • Ára: 300 Ft

Greccsó Krisztián
Jászberényi Sándor
Kerékyártó István
prózái

Háy János
k. kabai lóránt
Pallag Zoltán
versei

200 éves Grimm-mesék

Sziveri 60

Lévai Balázs
Lovasi a nevem

Rolling Stones 50

Búcsúzunk szerzőnktől, Borbély Szilárdtól.
A Deukalion Termelő Szövetkezet című verse
a Hévíz 2012/5-6. számában jelent meg.
Nyugodjon békében.

***„Karbidlámpával világított a sötétben, azzal
ment le fenekezni a folyóra. Harcsákra
vadászott, a folyó isteneitől hogy titkon orozza.”***

Nyílt víz

Ötvenen az 50 éves Rolling Stonesról	85
Lovasi András: Ints az időnek, hadd menjen, folyjon	96
Vajna Ádám: A kő marad	97
Jászberényi Sándor: A legerősebb kötés	98
Pallag Zoltán: A nők	108
Ábrahám Erika: Húsz tél alatt	109
Greccsó Krisztián: Megyek utánad	110
Áfra János: Félreértések kicsiny tárháza	115
k. kabai Lóránt: Rájátszás	117
Gergely Borbála: Hússzínű sávok	120
Kerékgyártó István: Kutyakozmetika	121
Nagy Betti: Újratervezés	129
Lévai Balázs – Lovasi András: Lovasi a nevem	130
Háy János: Este	136

Vízibicikli

Szederkényi Olga: „A mesék nagyon sokat köszönhetnek Jacobnak és Wilhelmnek”	139
(beszélgetés Márton László íróval és Boldizsár Ildikó mesekutatóval)	

Hajósakács

Cserna-Szabó András: Bécsi töltött káposzta Rolling Stones módra	149
--	-----

Hullámverés

Nemes Z. Mária: A gyöngyszemét materializmusa (Sziveri 60)	155
--	-----

Hévíz
Művészeti folyóirat
Megjelenik kéthavonta

Főszerkesztő: Szálinger Balázs
Szerkesztő: Cserna-Szabó András
Olvasószerkesztő: Cséby Géza

Szerkesztőbizottság: Cserna-Szabó András, Cséby Géza, Hinger Tamás,
Óry Rózsa, Szálinger Balázs, Szántó Endre

Alapította Dr. Kiss Lajos
Kiadja Hévíz Város Önkormányzata, 8380 Hévíz, Kossuth Lajos utca 1.
Felelős kiadó: Papp Gábor polgármester
e-mail: hevizfolyoirat@gmail.com
www.facebook.com/hevizfolyoirat
Terjesztés, előfizetés: Csongrádiné Olasz Sára, csongradine@hevizph.hu

Tördelés, layout: Leon Creativon Kft.
Nyomás és kötés: T-CONT Kft., Hévíz

ISSN szám: 1216-8181

NYÍLT VÍZ

ÖTVENEN AZ 50 ÉVES ROLLING STONESRÓL

1964. április 16-án jelent meg a Decca Records kiadónál a Rolling Stones első albuma. A felkért szerzőktől azt kértük, hogy 1 mondat és 500 karakter közötti terjedelemben fejtsék ki véleményüket a Rolling Stonesról. A sorrend a válaszok beérkezési sorrendje.

Mondhatok vajon többet annál, hogy a *Paint It Black* a legnagyobb királyság, amit valaha is hallottam? Remélem, nem szar válasz... bár mondhattam volna azt is, hogy a 99-es szilveszterem volt a legérdekesebb: miután az egész estét, éjszakát *A magyar nyelv története* című tankönyvvel töltöttem szigorlatra készülve, hajnal háromtól azért megnéztem a Dunán (szüleim horkolásától kísérve) a Stones első moszkvai koncertjét... és ezek a vén faszok izomból lenyomtak egy közel háromórás koncertet, bepótlandó a kihagyott bő harminc évet – na így szeretnék én öreg lenni.

k. kabai lóránt – költő

Olvastam valahol, hogy Keith Richards középső ujjá 1,6 millió dollárra van bebiztosítva bármilyen fatális baleset esetére – tehát hasonló árfolyamon Django Reinhardt csupasz lábujjkörmei fedeznék a teljes magyar államadósságot...

Tolvaj Zoltán – költő

Szívesen lettem volna a dílerük: biztos anyagi háttér, menő ügyfélkör, tuti közbeszerzés!

Király Levente – író, költő

Ha valaki tizenhat évesen elmerült a Beatles hullámaiban, de közben forrón szerette az olyan kis (?) szigeteket, mint a Them, a Who, a Yardbirds vagy a Pretty Sings, akkor a Rolling Stones volt a nélkülözhetetlen földrész. A Stones a hetvenes évekig volt az, ami, onnan kezdve a divatba jött óriáskoncertek lár-májába fúlt. De 1965-66-ban az esti ábrándozás = *Lady Jane*; duhaj éjszaka = *The Last Time*; hajnali révület = *Paint It Black*. A legkedvesebb szám az *Out of Time* – soha nem játsszák.

Reményi József Tamás – irodalomtörténész

Az én 1964-em. Így emlékszem: Hruscsovot puccsal eltávolítják, Brezsnyev hatalomra kerül. Peter Weiss megírja a *Marat halálát*, Arthur Miller a *Bűnbeesés utánt*, Saul Bellow a *Herzogot*. Nádler István képeit láttam egy lakáskiállításon, Cassius Clay, későbbi nevén Muhammad Ali nehézsúlyú világbajnok. 307 évet kapnak a Nagy Vonatrablók. Moszkvában az NDK és a Szovjetunió 20 éves kölcsönös segélynyújtási és barátsági szerződést köt. Bergman interjút ad a Playboyknak. Magyarország és Csehszlovákia között megindul a buszforgalom. A SZOT elnöksége felszabadulási munkaversenyt hirdet. Egy évtizeddel később a *Popfesztivál* előkészületei közben Déry Tibor vagy Presser Gábor kezembe ad egy Rolling Stones-albumot.

Marton László – a Vígshízház főrendezője

Én a hatvanas évek második felében középiskolás voltam. Elég hamar eldőlt, hogy a barátaim közül ki Beatles-, és ki Rolling-rajongó. Én az előzőt választottam. Érdekes, hogy mára a régi barátok közül főleg azok maradtak, akik rollingosok voltak, meg aztán a feleségem is Stones-rajongó. Az első magyarországi koncertjükre is elment. Zuhogott az eső, mesélte lelkesen, mikor hazaért, és ő a barátainkkal együtt üvöltötte a zivatarban, hogy I Can't Get No. Nagyon boldognak tűnt.

Kerékgyártó István – író

„You make a grown man cry, you make a dead man come.” (The Rolling Stones: *Start Me Up*)

Garaczi László – író

Azt a felkérést, hogy írjak a Stonesról, 8:58-kor olvasom. Egy alsógatya van rajtam és egy póló, amin egy kinyújtott nyelv látható.

Gerlóczy Márton – író

A Rolling Stonest a gimnáziumban folyton azok a fickók imádták, akiket én nem szerettem. Amúgy sem, de ráadásul rázták a kezüket, tekergették a fejüket. Azt mondták, léggitároznak, és azt mindig is utáltam. Ráadásul volt egy lány, akit nem utáltam volna, de ő meg arról beszélt, hogy Jagger a legjobb pasi, akit soha nem rúgna ki az ágyából. Ezt mondta nekem, bele a szemembe. Na hát, nem csoda, hogy hosszú éveknek kellett eltelnie, hogy felindulás nélkül, tárgyilagosan hallgassam meg a Stonest. Viszont, le kell szögezni, hogy azóta folytonosan fiatalodom.

Kőrösi Zoltán – író

A Rolling Stones hűvös és kemény, hasonlatos a jádekőhöz, amelynek a rezgése megegyeznek az emberi szervezetével, ezért hatott olyan elementárisan fél évszázaddal ezelőtt s azóta is. Kiapadhatatlan energia van benne, amelyből mindig meríthetünk.

Gulyás Gábor – a Múcsarnok igazgatója

A két szekta közül a Beatles elmebeteg rajongója voltam, de persze Jagger hatása alól én sem tudtam magam kivonni. Két Stones-számot is lemagyarítottam.

Vámos Miklós – író

A Stones első albumát gimnazistaként hallottam először, a rádióból vettem föl egy kinyúlt szalagú kazettára. Azt gondoltam, mivel Beatles-rajongó vagyok, úgylis le fogom törölni, csak kíváncsiságból párszor meghallgatom. Nem töröltem le. Három koncertjükön voltam. A második volt a legdögösebb: 2003 Prága, Havel beszélt, Keith kijött, és a szó szoros értelmében kitört a vihar. Szerintem a Brian Jones-korszak a legjobb, azóta mintha ugyanazt a lemezt játszanák. De ez nem baj. A kő marad.

Benedek Szabolcs – író

Hippi Charles Manson kopogása, James Dean kocsjában az anyósülés, a soha el nem olvasott Kerouac-regény, Forrest Gump önző csajában az AIDS, levágott tincsek a *Hairben*, sárdagasztás Woodstockban, Hunter S. Thompson szájában a shotgun. Nixon izzadsága, Brian Jones úszómedencéje, Meredith Hunter tizennyolcadik szülinapja, és a *Szimpátia egy illúzióval*, amihez mi (Jaggerrel ellentétben) lusták és beképzelték voltunk, pedig a homlokunkra is rátetováltattuk a szót: frídom.

Fehér Renátó – költő

„War, children, it's just a shot away.”

Jászberényi Sándor – író, költő

A Bítlisz az alma, a Sztónsz a körte; őfelsége, a Sátán farka görbe.

Horváth Viktor – író

Fogantam 1963 szeptemberében. '64. január 3-án, mikor Mick, Brian, Keith és a többiek bevonultak a Regentbe, átmérőm 47 mm, testtömegem 31 dkg. Már érzem anyám beleinek morgását, a vér zubogását az aortában. Január kö-

zepén meghallom a hangját, februárban apámat és a rádiót. Testem pihe borítja, mint egy állatét, a szemhéjam zárt. Február 25-én, mikor Mickék becsukják maguk mögött a stúdióajtót, és bevágódnak a Rollsba, kinyílik a szemem.

Nagy Gabriella – író

Tény, hogy nem Rolling Stoneson nőttem fel – inkább az általuk befolyásolt zenekarok alkotásain –, de apránként beszívárgott az én sejtjeim közé is. Amikor őket hallgatom, úgy érzem, hogy gyakran nem is szállnak a dalok, inkább magabiztosan gurulnak, akár a kövek. Habár egyik leghíresebb daluk szerint nem tudnak megelégedni semmivel. Én borzasztóan elégedett lennék, ha köztük tudhatnám magam bandatagként.

Baricz Gergő – zenész

2007-ben, mikor életemben először és – félek kimondani – utoljára nézhettem élőben Mick Jaggert egy színpadon pattogni, ugyanolyan érzések töltöttek el, mint Hegelt Napóleont látva: a Világszellem lovon! Ő és Keith Richards... Micsoda szerencse, hogy nem a Vidám vasárnapban játszanak! Minden hétvégén ott ülnék.

Szécsi Noémi – író

Amikor a Bangó nevű osztálytársam 1963 telén egy reggel bejött az osztályterembe, a táblához ment, fogta akrétát, és csupa nagybetűvel fölírtta, hogy BEATLES, ezzel nagyjából átírta a *közegét*. Ráírt arra a szürke, a mindennapiságot, az *egészet* beborító valamire, amit addig probléma nélkül vettem tudomásul. Vagyis hát nem vettem én tudomásul semmit, csak úgy *voltam*. Hogy aztán majd másképp legyek – hogy másképp legyen. Persze nem ez a pár betű, hanem maga a *dolog*: nem is a zene, inkább az attitűd. Beatles vagy Rolling Stones, erről alkat és diszpozíció dönt, de ha olykor ki bír sz kászálódni a bináris oppozíció csapdájából, egyből jobb lesz neked. Vadulsz és bevadulsz. Aztán alszol. Elalszol. Fölébredsz, és nyugton ülsz.

Kukorelly Endre – író, költő

Ha rockzenész lennék, egész biztosan ők volnának a példaképeim. De talán így is, hogy nem az vagyok. Ha megnézed, mondjuk, a *Jumpin' Jack Flash* élő felvételét '68-ból, majd a *Doom and Gloom* videoklipjét 2012-ből, elképedsz, hogy 44 év alatt ezekben szikrányit sem csökkent a férfias energia, Jagger most is bármelyik percben robbanhat. Hát ezért. 44 év múlva én is ugyanazzal az erő-

vel szeretném csinálni a dolgaimat, mint most.

Székely Csaba – drámaíró

Tizenegy évesen engedtek először löni céllövöldébe. A Led Zeppelin-kitűzőt akartam megszerezni, de a kettővel arrébb lévő hurkapálcát találtam el. Ezen is kitűző volt, Rolling Stones-nyelv. Nem baj, gondoltam, akkor majd hozzáigazítom az ízlésemet a kitűzőhöz. Az épp Nyugatra utazó rokonoktól kértem egy Rolling Stones-lemezt. A *Tattoo You*-t hozták. Az első szám (*Start Me Up*) közepénél már bőven Stones-rajongó voltam.

Maros András – író

Kamaszkoromban egyáltalán nem érdekelt a Rolling Stones, nyafogó vén idiótáknak tűntek, lassúak és nyálasak voltak a Sex Pistolshoz képest. Aztán valahol harminc fölött tettem egy kísérletet, hogy megszeressem őket, de nem nagyon sikerült. Azóta is évente, kétevente előveszem valamelyik CD-jüket és meghallgatom. Egy-két vállalható szám, de összességében a dögletes unalom.

Para-Kovács Imre – író, publicista

Szeretem őket, régen kedvenceim voltak, jó rhythm and bluest játszottak, mint a Chuck Berry. Korszakalkotók. Ikonok, mint én. De nem én vagyok a stonosos, hanem inkább a Hobo. Nekem sokkal fontosabb Hendrix meg Janis Joplin.

Deák Bill Gyula – bluesénekes

Szása az első oroszórán felírta a táblára: сати́сфэксн. 1986 szeptembere volt a szentesi gimnáziumban. Nézett diadalittasan, mit szólunk. Semmit, pedig a cirill betűket nagyjából el tudtuk olvasni. Fel is olvasta: „szetisfeksön, értitek”. Nem értettük. „Rolling Stones”. Na, az már derengett, régi apukazene. Tulajdonképpen számalomból kértük kölcsön tőle a Stones-kazettát. Egy lendületből vagy ötször végighallgattuk. You can't always get what you want – ordítottuk esténként. Beütött a rock and roll. Egy orosz tanártól kaptuk Csernobil évében.

Nyáry Krisztián – irodalomtörténész

„– Gördülj, Kerék!” – így biztatja az egyik kozák Kolesznyikovot (= kerekes), a 2. dandár parancsnokát Babel A 2. *dandár parancsnoka* című rövidke elbeszélésében.

Lövetei László László – költő

Apámmal robogtunk múltkor a Lada Samarával (kiskategóriás autó), és hallgatuk a *Paint It Blacket*, hogy klasszikusokon nevelődjek. De aztán a zenei élvezetbe berobbant egy szarvas, mely az erdőszetből menekült éppen. Az állat teste elsötétítette a szélvédőt, nem láttam mást, csak a hús feketéjét. Kiskategóriás szarvas volt, de azóta éjszakánként vadhússal festek.

Nemes Z. Mária – költő

Rolling Stones? Dübörögtek a hangfalak a lugasban. A templomszolga azt mondta a szüleimnek, megszállta a gyereket az ördög. És ha ez így meg tovább, meg fogja szállni a szilvafát, a körtét és a szőlőt is. A paradicsomot kihagyta. Nem a Rolling volt a kedvencem, de ez idegesítette legjobban a templomszolgát. Nekem kicsit langyos volt, túl dallamos, és sok volt benne az ének. A duma. De azért nyomtam a vakondoknak is ezerrel a kertben. Akkor az volt a cél, hogy megváltozzon a világ, és ahhoz pont megfelelt.

Podmaniczky Szilárd – író

A Rolling Stones egy rockmesefigurákból álló, csodálatosan lötyögő, régi gép.

Lovasi András – zenész

Az örök második.

Szűcs Krisztián – zenész

Az a Lennon nevű csávó még mindig egész jól néz ki a színpadon, miközben föl-alá nyargal, barna kristálycukorról (*Brown Sugar*), saját maguk keménységéről (*Heart of Stone*), valami kikötőről (*Heaven*) és az éjszaka Rambójáról (*Midnight Rambler*) énekel a 2224. koncertjén.

Baksa-Sóós Attila – zenész

A Stones azért Stones, és azért tudott ötven évig fent maradni, mert soha nem akart semmi egyéb lenni, mint ami.

Muszka Sándor – költő

I Can't Get No Satisfaction, mondta nekem egyszer Mick Jagger. Ezen aztán hosszan elgondolkoztam ott a hatvanas években. Nem mondanám, hogy jutottam valamire. A zene alapján sok jóra (és rosszra) nem számíthatok.

Esterházy Péter – író

A Rolling Stones: legendagyár. Az egyik végén bemegy a valóság, a másik végén meg olyan, de olyan szép mesék jönnek ki, amelyeknek ráadásul a fele igaz. Csak sosem tudni, hogy melyik fele. Keith Richards egy alkalommal a kokain mellé apja hamvaiból is szippantott egy keveset, Mick Jagger öreg korára hűséges lett, Charlie Wattsot egyszer látták mosolyogni, Ronnie Wood él. Persze nem kell mindent elhinni, amit az újságokban leírnak. A Rolling Stones iránytű, mely utat mutat: így kell élni, így nem szabad élni. A 20. század második fele az ő zenéjükre történt. A történések után Beatlest hallgattunk. A Rolling Stones óta tudjuk: rakenrollozni szükséges, élni nem szükséges.

Pallag Zoltán – költő

Súlyos választások terhelték a gyerekkorom. Barátságok és randevúk múltak a válaszokon.

Boney M. vagy ABBA? (B)

Törőcsik vagy Nyilasi? (A)

Piramis vagy Omega? (A)

Beatles vagy Rolling Stones? (B)

Utóbbi A-nak indult, első saját kazettám a *Hard Day's Night* volt, de még időben kölcsönkaptam Barbarics Jocitól a *Beggars Banquetet*, ami mindent felülírt. A-t B-re, gombafejet piros nyelvre, Lennont Jaggerre. She loves you, yeah-yeah-yeah helyett *Sympathy for the Devil*. Ennyi.

Lévai Balázs – műsorvezető

Én Beatles-drukker voltam: nem is vett senki komolyan. Főlényesen összenézett a haverjaival a bátyám, ja, hát itt tart, láthatjátok, ezért nem viszem magammal sehova – és sóhajtott egy jelentőségteljeset. Mély sajnálattal és részvétellel pislogtak a fejek, szinte már elmorzsolta egy könnycseppet együttérzésükben a bátyám nehéz sorsa felett, miközben a kazettáról az *I Can't Get No* szólt teljes hangerővel, egészen addig, míg Nemeckai tanár úr a földszint 1-ből a keze ügyébe készített partvis nyelével fel nem kopogott. És még akkor arról nem is szóltam, hogy ez a szerencsétlen, aki voltam, a fradidózsa konstellációban Diósgyőr-szurkoló, omegaelgétében pedig metrós volt, majd generálos, fene az ízlését, majd kinövi.

A Beatlest tényleg kinötte, noha Cserháti Zsuzsa *Yesterday*-varázslata élete utolsó koncertjén azért sokat árnyalt a dolgokon; csak hogy ne legyen olyan egyszerű ez a kinövés. Noha a fentebbi dal mellett az *Angie*-re lehetett a világon

legjobban lassúzni – szinte lökte, valósággal tolt a szám az izzadt tenyeret lefelé a derékről a popsi felé, míg végül csókolózás, vagy egy kurva nagy pofon lett belőle –, nem ragadtak magukkal soha a kövek. Az, ahogy kinéznek, s hogy még mindig nyomják, nemcsak úgy tessék-lássék, hanem ezerrel, ahogy kell – hát, az lélegzetelállító, nincs mese. Hetvenévesen lefut az ember a koncert alatt egy maratont a színpadon... Miközben énekel.

Nekem ez a Rolling Stones: Mick Jagger és Keith Richards barázdált, fantasztikus férfiarca. Meg az, ahogy szarnak a biológiára, az idő múlására, mint akik eldöntötték, nem hajlandók megöregedni semmiképp.

Keresztury Tibor – író, szerkesztő

Nehéz és felelősségteljes feladat válaszolni a *Hévíz* megtisztelő felkérésére a Sötét Oldal legistenkirályabb ügynökeinek félévszázad-kerekévfordulás akármijére 500 karakterben, mert óhatatlanul személyes picsogás lehet belőle, hogy „az Angie-re csókolóztam először tánc közben”, vagy „elmondta a Hunter, hogy Keithtel sószórból tolták a kólát”, vagy „a haver mesélte a koncertet Copacabanán, ahol kétfélmillióan”, de nem kéne belemenni ebbe az ornedvszipákolós kreténségbe, hétmilliárdan vagyunk, mindenkinek van valami séróban a Rolling Stonesról, tényleg csak annyit még, hogy tavaly találkoztam a *Perfomance* (1970) c. nagyjátékfilm producerével, bizonyos Sanford Lieberonnal, mondtam is neki, egyik kedvencem, mire ő, hogy majd elmondja Nicknek (Roeg, rendező), mire én, hogy ne csak Nicknek, de Micknek (Jagger, ffi főszereplő) is mondja el, mire mosolygott, én meg azt gondoltam, hogy ez az ördöggel szimpatizáló, feketére festett világ tesz engem kielégüléshiányossá, de erről legkevésbé sem a Sötét Oldal legistenkirályabb ügynökei tehetnek 70+osan, úgyhogy hajrá, Kovács néni!

Vágvölgyi B. András – író, publicista

Isten is ezt hallgatja. Keith Richards arcára rávéste a rock and rollt.

Fehér Béla – író

Mióta az eszemet tudom, szerettem volna írni valamit, ami így kezdődik: „Az idők kezdetén nem létezett más, csak a mátészalkai vegyesbolt egyik fala, és arra rá volt írva, hogy Iron Maiden.” Sose értettem, miért nem sikerül folytatni ezt a mondatot, hiszen hiteles, őszinte és igaz, de most, hogy érett fejjel belegondoltam a problémába, rájöttem, mi a hiba: vagy a Rolling Stones állt azon a falon, vagy semmi.

Kemény István – költő

Az egyik legjelentősebb sorsfordító innováció volt az életemben a Guruló Kövek zenéje. Máig feledhetetlen a pillanat, mikor 1971-ben, a Madách Imre Gimnázium első angolóráján frissen végzett, 23 éves nyelvtanárnőnk, Zsuzsa néni fülig pirulva, remegő ujjakkal lenyomta a kazettás magnó play gombját, és felcsendült az *I see a red door and I want it painted black!* No colors anymore. *A Paint It Black*, átsüvítvé a geopolitikai éteren, lázadásunk kezdőhangját adta meg. S feltéve, sőt, alapvetésnek tekintve, hogy az élet hangulatok lüktető változatainak sora, s e ritmus kísérődallama személyre szabott, mindenképp megemlíteném szerelmi életem evolúcióját illetően a *Lady Jane*-t, mely az idő múlását – akkor még – mint lehetséges reményforrást tárta fel ifjonti szemem előtt. *Your time has come, my love* – vagyis mindenkire sor kerül, mielőtt más lépne a helyébe. Dióhéjban ennyi számomra a Mick Jagger-életmű visszapillantó tükréből feltárolt tapasztalat.

Bárdos Deák Ágnes – díva

Azoknak, akik az 50-es évek elején születtek, a legjobbkor jött a rock and roll! Sok műfajt megjárt, sokat látott zenész barátaimmal úgy szoktuk mondani: nekünk a jazz volt a nagypapa, a rock a papa! Én meg hozzáteszem, hogy a népzene a nagynéni. A Stones megjelenésekor kb. 12-13 éves voltam, és ők kb. egy tízzel öregebbek, ma már semmiség! Akkor mi, gyerekek el voltunk ragadtatva a szabadságnak ettől a teljesen speciális megjelenésétől, ahogy Jimi Hendrixtől is, és általában a rhythm and blues alkotók szabad szellemétől. Két koncertjüket látva-hallva: nagy dolog az, hogy egy stadionban képesek egy klubkoncert megnyilvánulásait végigvinni, több 10 ezer ember távozott fülig érő mosollyal. Szeretem, hogy nem steril a muzsika! Változik, sok minden belefér. Fontos: életkor és rock and roll: nincs korhatár!

Másik János – zenész

A Rolling Stones képében a nyugati világ érkezett el hozzánk. Ma hallgatni pedig a fiatalságom felidézése.

Csukás István – író

A jól vasalt Beatles mellé kellett egy olyan csapat, akikkel a rosszfűk is azonosulni tudnak. Úgyhogy nekem jól jött, hogy lettek. Meg a haverjaimnak is. Mostanság csak azon csodálkozom, hogy még egyben vannak, nem úgy, mint zenekar, hanem a sejtek szintjén. Hogy nem estek az évtizedek alatt atomok-

ra, hogy valójában nem olyanok, mint a kövek, hanem mint a sziklák, a vihar, a fagy, a jég és az eső egyre mélyebb árkokat szánt beléjük, de a létüket megszüntetni nem tudja. Rolling Rock.

Háy János – író, költő

Amellett, hogy az *Exile on Main St.* minden idők legnagyobb rocklemeze, személy szerint soha nem lehetek elég hálás a Rolling Stonesnak, hogy (Jimi Hendrixszel együtt) megteremtették azt az alapot, amelyből majd a metálzene kinőhetett. Ha nincs Hendrix és Stones, akkor nincs Black Sabbath vagy Motörhead. Ha nincs Sabbath és Lemmy, akkor nincs, mondjuk, Iron Maiden. Ha nincs Maiden, akkor nincs Slayer, Metallica, Anthrax vagy Megadeth. Ha ők nincsenek, nincs System of a Down vagy Kvelertak. Kösz, srácok!

Cserna-Szabó András – író

Ez az együttes jelenti számomra A Zenét. A lázadást. Az igényességet. A szókimondást. A polgárpukkasztást. Máig csodálom, hogy is tud egy zenekar fél évszázadon át folyamatos rajongást, érdeklődést kivívni magának. Eleinte csak a zenéjük hatott, hiszen az angol nyelv itt nálunk szinte tiltólistán volt, nem nagyon értettük, miről énekelnek. Csak maga a zene, ami áradt, ütött, ami magával sodort. Aztán, amikor napvilágot láttak az első fordítások, akkor döbbsentem rá, hogy szövegében is milyen más ez a banda. Mennyire rólunk és hozzánk szól. Ma is fel tud dobni a zenéjük, a hihetetlen energiájuk. Le a kalappal a „fiúk” előtt!

Papp Gábor – Hévíz város polgármestere

A klasszikus Rolling Stones-dalokban nekem az irigység, a kamaszkori üresség és helyben járás van benne, látom magam, ahogy a csongrádi ifiházban állok, nézem Sipos „Jagger” Csabát a színpadon, és azon gondolkodom, miért nem nekem jutott eszembe, hogy csináljak egy emlékenekart, utána meg elviszem a lányokat szobára. Ezért is bírom jobban az új dalokat. Éppen olyanok, mint a régié, csak nem kell szorongani mellettük.

GreCsó Krisztián – író

Ha csak egyetlen slágerüket vihethném magammal egy lakatlan szigetre, akkor az a *Ruby Tuesday* lenne. Megveszekedett melankolikus alkatként képtelen vagyok ezt a szerelmes számukat megenni. Ha egyetlen dal, akkor nekem ez jelenti a The Rolling Stonest. És Mick Jagger a keveset emlegetett *Az előadás* című

Roeg-filmben. No meg persze Keith Richards, és több mint 600 oldalas önéletrajza, az *Élet*. „Ez itt az élet. Hiszed vagy nem, semmit sem felejtettem el belőle. Köszönet és hála.”

Bajtai András – költő

Vadak voltak a Stonesék az én bársonyos lelkeimnek (60-as évek!), a Beatlest jobban szerettem, ezektől féltém, csúnyák voltak és férfiasak, túl sokat tudtak az életről. Nem a szerelemről énekeltek, hanem ami utána van, meg alatta, meg mögötte. Túl személyesek voltak, túl igaziak, mint a pornó. Aztán nemrég Bécsben ott voltam a Stones-koncerten: csúnyák voltak és öregek, és frenetikus volt a koncert. Már nem bántam, hogy személyesek, hogy igaziak, mint Dürer meztelen vénembere.

Nádasdy Ádám – költő

Olvastam, hogy a Brian Jones halálára rendezett megemlékezésen, az est fénypontjaként Jagger több ezer pillangót eresztett szabadon a Hyde Parkban, miközben Shelley-t szavalt, az igazság azonban az, hogy a pillangók már a szállítás folyamán elpusztultak – ez a furcsa eset valahol a Rolling Stones zenéjének szimbóluma is; a pillangók változatosan megújuló, majd alábbhagyó, egyszerre energikus és henye verdesése a levegő nélküli kartondobozban.

Barlog Károly – író

A Rolling Stones egyedülálló művészi produkciója, lázító erejű energikus zenéje, érzelmeket mélyen átható és hevítő lírai számai több nemzedék számára jelent(ett) egész életet, közérzetét és életérzését radikálisan átformáló, meghatározó alapvető élményt.

E. Csorba Csilla – a PIM igazgatója

A Rolling Stones nekem az orvostudomány cáfolatát jelenti, időutazást és kultúrtörténeti hatást, történelemalakító súlyt jelent. Zeneileg alkotói szívvösséget, szorgalmat, kitartott lelkerőt – azt, ami később a hasonló kvalitású Who-ból hiányzott. De ezzel a kétségtelen erénnyel és a gigantikus pályafutással együtt sem érdekesebb, mint a Kinks két-három legjobb lemeze.

Szálinger Balázs – költő

Lovasi András

INTS AZ IDŐNEK, HADD MENJEN, FOLYJON

Ints az időnek, hadd menjen, folyjon
Ahogy puha labdákat rugdosnál a Holdon
Ahogy kamillás vattát raknék a szemedre
Hogyha hazajönnél égő szemmel este
Ahogy a forró leves szétárad, ha leér
Ahogy anyád szorít, ha félsz, azért, hogy ne félj
Ahogy álmodban könnyedén beiktatsz egy kanyart
Egy szikla miatt, ami a repülésben zavart
Az óceán felé, amiről mindig tudtad, hol van
Ott volt a fejedben, vagy a poszterboltban
Tekerte ki anyádnak az eladó néni
És nézték hosszan s utána neked kellett nézni
Az ágyadból, onnantól pálmák, naplemente
S a hullámok a lábadig jöttek minden este
És most itt vagy tényleg, látod? türelmes az idő
Mégvárt ez a pillanat, és abból majd most kinő
Egy másik, és abból is sorba mindig másik
Nem úgy, mint a képen, bár a sok hullámon látszik
Ezek nem viccelnek, úgy dolgoznak a parton
Ahogy a huzat dolgozott az alvó gyerekarcon

Lovasi András *(Pécs, 1967)* Kossuth-díjas zenész, a Kispál és a Borz, majd a Kiscsillag együttes énekes, dalszerzője.

Vajna Ádám

A KŐ MARAD

és még mindig
a Satisfactiont hallgatom
(apám kisgyerek volt akkor
anyám meg sem született)
és nem tudom miért
rockzenész akarok lenni
szakadt ruhákban is menő
koncertek után be akarok baszni
be akarok szólni a Beatlesnek
le akarok bukni drogbirtoklással
le a vietnami háborúval
az ördög is rajongjon értem
bámuljátok a nyelvemet
feketére akarok festeni
minden véres lepedőt
modelleket akarok dugni
üsetek lovaggá
meg kellene próbálni
rímekkel dobbal bármi zeneművel
meg kellene magyarázni
minden hülyének a világot
élvezni kellene hogy meghallgatnak
el kellene érni azt a szintet
ahol már nem tudok megelégedni
aztán fent kellene tartani évekig
végül meghalni boldogan

már csak azt nem tudom ehhez
letegyem vagy felvegyem-é a lantot

Vajna Ádám *(Budapest, 1994)* A hévízi Bibó István Gimnáziumban érettségizett taval, skandinavisztikát hallgat az ELTE BTK-n. Szereti a sört. Ez az első versközlése.

Arról, hogy meghaltam, utólag értesítettek. Már egy órája ébren voltam, mikor bejött az orvos. Alacsony, körszakállas fazon, azt mondta, összeestem a hotel recepcióján, meg hogy szerencsém van, hogy időben kiért a mentő, mert a kocsiban élesztettek újra.

„Baleset volt” – mondtam az orvosnak, ő meg készséggel elhitte. A Közel-Keleten alacsony az öngyilkosságok száma, olyan kevés, hogy a hírt közlik az újságok, a kávézóknak pedig összesúgnak a férfiak az esetről.

Nem hazudtam, tényleg baleset volt. Egyszerűen csak nem tudtam aludni.

Az első negyvennyolc órát az ember még könnyen elviseli alvás nélkül. A gondok a hetvenkettedik után kezdődnek. Például látni kezd dolgokat, amik nincsenek ott. A százhuszadik órára már egyáltalán nem tudja megkülönböztetni a valóságot az agyából előokádott rémképektől. Az idegrendszere izzik és lüktet, mint a hevített acél. Ez egy fizikai állapot, nincs semmi köze a lélekhez. Olyan állapot, melyben a halál kellemes opció a jelenhez képest.

Az alkohol egyáltalán nem segít. Az idegrendszer a kábulatban is dolgozik tovább, semmit sem pihen. Rádásul szembe kell néznünk a kiszáradás és a másnaposság démonával is. Ez a negyvenfokos füledt hőségben, egy lepusztult és csótányokkal teli hotelszobában nem éppen úri multság.

Akkor döntöttem úgy, hogy orvosi segítséget kérek, amikor átrohantam

egy zsúfolt négysávos autóúton, üvöltve és kapálózva, hogy megakadályozzam, hogy a feleségem a gyerekekkel a kezében lelépjen az úttestre. Egy autó sárhányója feltépte a farmerom szárát, és majdnem eltörte a bokámat. Persze a feleségem és a fiam mindeközben ettől a négysávos autóúttól több mint kétezer kilométerre tartózkodott.

Miután kendőmmel átkötöttem feldagadt bokámat, felhívtam doktor Ászimot. Öt napja voltam már ébren.

A jó doktor egy ötven körüli operarajongó buzi, főállásban nőgyógyász. A Huréja bárból ismertem, ő a fiatal fiúk miatt járt oda, én a vizezett sőrért. Ellenében a bár főpincéjével – akit egyszer meg kellett ütnöm, mert fogdosott –, a doktor született úriember. Békén hagyott, tudta, sosem vonzódtam a férfiakhoz. Sőt, barátok lettünk. Ennek a barátságnak számtalanszor vettem hasznát: minden orvosi ügyben hozzá fordultam. Ingyen és bérmentve segített. Valamelyik tisztább pillanatomban például rájöttem, hogy vagy tíz szudáni kurvát dugtam meg úgy, hogy nem volt rajtam gumi. A Huréja bár légyiszkos asztalai között vette le a véretem, és elvitte a laborba. A saját nevét használta, hogy, ha esetleg pozitív lenne az AIDS-tesztem, ne rúgjanak ki páros lábbal az országból.

Szóval, úgy gondoltam, dr. Aszim lesz a megfelelő ember az álmatlanságom kezelésére. Xanaxot írt fel. Szigorúan meghagyta, hogy egyszerre maximum három szemet vegyek be. Egy órával lefekvés előtt kellett beszednem a tablettákat. Beváltak. Igazi megváltás volt százhatvan óra álmatlanság után aludni 4-5 órát. A mennyszámban éreztem magam.

Körülbelül egy hónapja tudtam már rendesen aludni, amikor fogyni kezdett a pénzem. A gázai határátkelőt megnyitotta az egyiptomi hadsereg, nekem több se kellett, hogy otthagyjam Kairót, és a határvidék felé vegyem az irányt. A szerkesztőim lelkesen várták az egyiptomi–palesztin konfliktusról szóló cikkeimet.

Egy palesztin iránytaxissal indultam El-Áris felé, többedmagammal.

Öt órával később érkezünk meg.

Aranyáron szereztem három üveg sört a város egyetlen négycsillagos hoteljének bárábjából, majd becsekkoltam a Sinai Star nevű motelbe, amit ki tudtam fizetni. Azt terveztem, hogy korán lefekszem. Beszedtem az előírt három tablettát, és leöblítettem őket a sörrrel. Az utolsó emlékem, hogy megyek ki a recepcióra ébresztést kérni.

A betegszobában öt ágy volt. A falak sárgán csillogtak a salétromtól, a rothadás bűzét a ventilátor szétterítette az egész szobában. A mellettem lévő ágyon egy

harminc körüli, borostás fazon feküdt, combig gipszben.

„Hé, külföldi, van egy cigarettád?” – kérdezte reszelős hangon.

„Van” – mondtam, és reflexből a zsebem felé nyúltam. A kórház lelkes személyzete azonban levetkőztetett, mialatt eszméletlen voltam, egy kórházi pizsamán kívül semmi sem volt rajtam. A mozdulatsorral majdnem kitéptem a kanült a karomból. Visszaejtettem a fejem a párnára, és tüzetesen körülnéztem. A bejárat mellett egy nagy, fehérre festett szekrény állt. Arra tippeltem, hogy ott vannak a cuccaim. A bal kezemmel óvatosan felfejtettem a ragasztószalagot a vénámról, és kihúztam az infúziót a kezemből. Oldalra fordultam, és a lábamat letettem a földre. A felállás nehezen ment, erősen szédültem, de erőt vettem magamon, és odabotorkáltam a szekrényhez.

„Annyira nem sürgős, külföldi” – mondta az arab.

„Én is rá akarok gyújtani.”

A szekrényben megtaláltam a hátizsákomat és a ruháimat. Belenyúltam a nadrágom zsebébe, elővettem a cigit és az öngyújtómat, majd odatántorogtam a szomszéd ágyához, felé kínáltam a dobozt, és én is a számba vettem egy cigarettát.

„Nem lesz abból gond, ha itt bent rágyújtunk?”

„Ez itt Egyiptom. Mi mindenhol dohányzunk. Adj tüzet.”

Úgy szívta a cigarettát, hogy egy pillanatra sem vette le a rólam a tekintetét.

„Életemben nem láttam még ilyen sápadt embert” – mondta végül, majd a földre hamuzott.

„Mit keresel itt?”

„Újságíró vagyok. Be akarok menni Gázába.”

„Alagúton?”

„Nem. A hadsereg azt mondja, hogy nyitva van a határ.”

„A határ zárva van. Csak alagúton tudsz átmenni.”

„De hát azt mondták Kairóban.”

„Hazudtak. Mindig hazudnak.”

Hallgattunk, és pár pillanatig csendben bagóztunk.

„Mi a neved?”

„Maros Dániel. Magyar vagyok.”

„Abdelszabúr ibn Abdelkáder ibn Abdelmoáti abu Al Aszál vagyok. Szólíts Abdnek” – mondta, majd a csikket kipöckölte a nyitott ablakon.

Abed a szaúárka törzsből származott. Egy sejknek a fia volt, mindent tudott a határvidékről. Fegyverkereskedelemből és embercsempészetből élt, mint mindenki a törzsében. Ebből nem is csinált titkot. Az apjának tizenöt alagútja működött Rafahban, neki pedig fiatal kora ellenére már két fia is volt. Azonnal fel is ajánlotta, hogy átjuttat Gázába egy alagúton keresztül, amit én hálásan elutasítottam. Nem mertem kockáztatni, hogy kirúgjanak az országból.

Mesélt a törzséről, arról, hogy hány testvérét tartja börtönben a kormányzat tárgyalás nélkül, és arról, hogyan támadták meg a rendőrség épületét a forradalom alatt és szabadították ki a családtagjaikat. A törzsek közötti törekeny békéről és a vérbosszú intézményéről, arról, hogy a törvény szerint ő nemcsak magáért, de törzsének minden tagjáért felel.

Csevegéseinket csak az orvosi vizitek zavarták meg, de ezek nem voltak túl gyakoriak. Négy nap alatt, amit a kórházban együtt töltöttünk, összesen négyszer vizsgált meg az orvos. Ilyenkor leült az ágyamra, a tekintetével követnem kellett a tollát. Az eredményt egy fehér noteszbe írta le, és elégedetten hümmögött.

Abeddel mindenről beszéltünk, ami csak az eszünkbe jutott, kivéve arról, hogy miért is vagyunk a kórházban. Abed kerülte a témát. Az orvostól szerencsére kaptam altatót az éjszakákra, így a napi négy óra pihenésem biztosítva volt.

Az éjjelek azonban így is kimondhatatlanul hosszúak voltak.

A betontömbök lassan okádták ki a hőt, amit nappal magukba szívtak. Fülledt, párás meleg volt, a levegő nem mozgott.

Az egyik ilyen éjjelen mesélte el Abed, hogyan törte el a lábát. Már az ágyunkban feküdtünk, de még egyikünk sem tudott aludni. A nyitott ablakokon beszűrődött a fény, jól láttuk egymást. Abed forgolódott az ágyban, nem találta a helyét.

„Tudod, hogyan történt ez? Elmondom, ha megígéred, hogy nem nevelsz ki.”

„Megígérem.”

„Az úgy volt, hogy van egy kínai pisztolyom. Szóval az egy jó pisztoly, de folyamatosan karban kell tartani, és le kell kenni olajjal a homok miatt. A tárat kivettem. Nem gondoltam, hogy a csőben van még egy golyó. Ne merészelj röhögni.”

„Szerencséd van.”

„Az orvos is azt mondta, hogy Isten kegyes velem. A töltény egyenesen átment a lábamon. Nem kellett műteni.”

Hallgattunk. Abed törte meg újra a csendet.

„És te, magyarok atyja, hogyan kerültél a kórházba?”

„Nem tudok aludni.”

„Ezért nem szoktak kórházba kerülni az emberek.”

„Én három hónapja nem tudok aludni.”

A doktor azt mondta, ki kell deríteni, lett-e maradandó agykárosodásom, így bent kell maradnom néhány napig. Hamar összebarátkoztam a beduinnal.

„És három hónappal ezelőtt mért tudtál?”
„Más ember voltam.”
„És mi történt?”
„Elhagyott a feleségem és elment a gyerekekkel.”
„Megcsalt?”
„Azt hiszem. Többek között.”
„És te mit tettél?”
„Nem tudom. Valószínűleg ezért nem tudok aludni.”
„Nem úgy értem. Amikor megtudtad, hogy megcsalt.”
„Visszajöttem Afrikába.”
„Miért nem lőtted agyon?” – kérdezte őszinte felháborodással.
„Felénk ez nem szokás.”
„Ha agyonlőtted volna, legalább tudnál rendesen aludni.”

Abed szégyellte, hogy lábon lőtte magát, ezért nem engedte, hogy látogassák. Az orvos a negyedik reggel azt mondta Abednek, hogy hazamehet, de a gipsznek még hetekig a lábán kell maradnia. Tíz körül éppen kései reggelink maradványait turkáltuk, amikor belépett a kórterembe két papucsos, piszkos lábú, melegítő kamasz bőrdzsekiben, Abed testvérei. Vigyorogva megálltak Abed ágyánál, majd köszöntötték. Beduin tájszólásban beszéltek, amiből egy szót sem értettem. Felsegítették Abedet az ágyról, a kezébe nyomtak egy mankót, majd a férfi utasítására pakolni kezdték a szekrényből a holmiját.

Abed átöltözött a barna galabíjájába, majd rám nézett.

„Készülődj, magyarok atyja, mert velünk jössz” – mondta vigyorogva.

„Miért?” – kérdeztem. „Miért ne?” – gondoltam aztán. Már három hónapja töröltem a nem szót a szótáramból. Semmire sem mondtam nemet, csak a törpékre.

„Nem teljesen mindegy, hol nem tudsz aludni?” – kérdezte Abed.

„De, végül is mindegy.”

„Na, szedd a holmidat. Eljössz velem, jókat eszünk, és megmutatom a sivatagot.”

A fiúk kezét fogtak velem és bemutatkoztak, Ahmednek és Mahmúdnak hívták őket. Összepakoltam a holmimat, a vállamra kaptam a hátizsákomat, és indultam velük. Az épület előtt egy fehér, platós Mitsubishi terepjáró állt. Az egyik fiú lecsapta a kocsitól a platójának az ajtaját, felugrott, és felhúzta Abedet. Felmásztam mellé. Három viharvert AK-47-es hevert Abed mellett. Odébb tettem őket, leültem a beduin mellé, és megkapaszkodtam. Abed a tenyerével megütögette a kocsitól a hátulját. A hátsó kerekek felverték a port, és már úton is voltunk Shík Zuvájed felé.

A beduin egy nagy betonépületben lakott a családjával. A ház mellett fehér sátor állt, ami mindig tele volt a szaúárka törzs férfitagjaival. Abed apja, bár néhány kilométerrel odébb lakott a fiától, minden nap átjárt a törzs öregjeivel, hogy itt beszéljék át az ügyes-bajos dolgokat. Ebből pedig bőven akadt, tekintve, hogy nem tudták értelmezni a polgári törvénykönyvet, és nem értették, hogy miért is lenne bűnös dolog fegyvereket eladni a muszlim testvéreknek a Gázai övezetben. Nem volt nap, hogy ne lett volna összetűzés a helyi hatóságokkal. A piacon, a klientúrán pedig a többi törzs is marakodott.

Engem nagy szeretettel fogadtak. A két fiatal fiú még aznap elvitt, és megmutatta a törzs alagútjait Rafahban. Büszkén csicseregtek az első ülésen, miközben a megsüllyedt, összedőlő házak között autóztunk a földúton. Alattuk futottak az alagutak. Mire visszaértünk Rafahból, a férfiak már az ebédhez készülődtek. A sátorban már minden elő volt készítve húsz ember számára. Együtt ettünk, evőeszköz nélkül, jobb kézzel nyúlva az ételért. Mikor végeztünk, közös táblán öblítettük le a kezünket.

Égészen tizenegyig élénk társalgás folyt a sátorban. Többen is viccelődtek például azzal, hogy mindenáron magyar nőt szeretnének második feleségnek. Éjfél után azonban elkezdtek hazaszivárogni az emberek.

„Megmutatom a szobádat” – mondta Abed, amikor ketten maradtunk. – „Jó ember vagy, Abu Magari, örülök, hogy itt vagy. Addig maradsz, amíg kedved tartja, és mindig szívesen látott vendég leszel nálam.”

„Köszönöm.”

A beduin felvezetett az emeletre. A szoba berendezése mindössze egy ágyból állt, az ágyra Abed felesége tiszta lepedőt húzott.

„Holnap elmegyünk lőni” – mondta, majd mankóval a hóna alatt elcsoszogott.

Két órán keresztül próbáltam elaludni. Feküdtem az ágyban lehunyt szemmel, és vártam, hogy jöjjön az álom. De nem jött.

Hajnali háromkor kimásztam az ágyból. Kiborítottam a hátizsákom tartalmát a földre, és a Xanaxot kerestem. De nem találtam, a kórházban mindet elkobozták. Észrevettem azonban az ágy alatt egy régi könyvet. Német könyv volt, 1938-as kiadású, egy bizonyos Hans Alexander Winkler írta, és az volt a címe, hogy „Meggzálottság és ördögűzés Felső-Egyiptomban”. A belső oldalon a szerző saját kezű ajánlása: „Für Abd el Radi mit Liebe. Hans Alexander, Cairo, 1938”.

Kínomban olvasni kezdtem. A könyv Abd el Radi szellemlovasról szólt. Egy halott ember szelleme szállta meg, aki rajta keresztül kommunikált az élőkkel. A könyv hosszasan tárgyalta, hogy „Bakhit”, a szellem hogyan kötött meg vagy oldott el embereket átkokkal, idézett bosszúálló tűzszellemeket hamuból és vérből.

Reggel hatkor fejeztem be a könyvet. Az idegrendszerem már lángolt.
„Vigyen el az ördög” – gondoltam.
És nem tűnt rossz ötletnek.

A géppuska felugatott a kezemben. A távolban, a célpontnak kitett üdítőüvegektől messze felporzott a homok.

„Próbáld még egyszer” – mondta Abed.

„Jobban támaszd be a vállad.”

Úgy tettem, ahogyan mondta, és lőttem megint. A porfelhő ezúttal közelebb járt az üres üvegekhez.

A Halal-hegység mellett voltunk, valahol a sivatag közepén. Tűzött a nap, én pedig szédültem a kialvatlanságtól.

„Nem tudsz koncentrálni.”

Kivette a kezemből a puskát. Csehszlovák Kalasnyikov-klón volt, a fa tusa csillogott a fényben.

„Hát nem” – mondtam, és megtöröltem a homlokomat. Hunyorogva néztem, ahogy a begipszelt lábú beduin ügyetlenkedve beáll a lövéshez.

Hosszasan célzott, majd meghúzta a ravaszt. De az ő lövése sem talált. Hangosan káromkodott, majd biztosította a fegyvert.

„A jelek szerint én sem” – mondta, és vigyorgott. – „Na gyere, Abu Magari, menjünk vissza a városba, és együnk valamit.”

Visszasétáltunk a terepjáróhoz. Abed begipszelt lábbal vezetett, ehhez csak az ülést kellett teljesen hátratulnia. Teljes gázzal ment a beduin falvak mellett, csak akkor lassított kicsit, amikor a volt izraeli reptér romjainál jártunk, és a háttérben feltűnt az MFO bázis fémkerítéssel és pálmafákkal szegett alakja.

„Tegnap éjjel találtam ezt a könyvet” – mondtam Abednek, elővettem a nadrágom zsebéből, és az asztalra tettem. Már egy kifőzdében ültünk Árisban, és sült csirkehúst ettünk. „Dedikálva van” – tettem hozzá.

„Igen. A nagyapám öccse volt Abd el Radi. Hol találad?”

„Az ágy alatt.”

„Biztosan apám hagyta ott, amikor nálunk aludt.”

„Tud németül?”

„Nem.”

„Akkor miért volt nála?”

„Vannak benne képek. Néha nézegeti őket. Nem sok kép maradt fenn a nagyapámról és Abd el Radiról.”

Hallgattam, és a villámmal turkáltam a rizst.

„Szeretnék elmenni egy szellemlovashoz” – mondtam.

„Minek?” – kérdezte Abed. – „A feleséged miatt?”

Bólintottam.

„Le kellett volna lőnöd és kész.”

„De nem lőttem le.”

„Öreg hiba.”

Hallgattunk. Abed egy csonttal piszkálta a fogát, majd a könyvre mutatott.

„Ez már régen volt. Azóta változtak az idők. Már nem nagyon vannak ilyen szellemlovások. Autóval járunk és tévét nézünk, van, akinek az internet is be van kötve. Különben sem vagy beduin.”

„Egy ötlet volt.”

„Hülye ötlet.”

Ebben maradtunk. Visszamentünk a házba. Abednek délután el kellett intéznie valamit, én megírtam egy cikket az egyiptomi–izraeli határról, a Rafah alatt futó alagutakról, és a beduinokról, akik üzemeltetik őket.

Abed napnyugtára érkezett vissza. Megvacsoráztunk a férfakkal, majd házigazdám bemutatott a két kisfiának. Az egyik kettő, a másik öt éves volt. A beduin úgy mutatott be, Amm Magarit. A kölykök sokáig lógtak rajtam, és huzigálták a hajam. Nem tudtak betelni azzal, hogy szőke vagyok.

Ahogyan közelgett a lefekvés időpontja, egyre feszültebb lettem. A napok összerosódását – mely a kóros kialvatlanság kezdődő tünete –, még el lehet viselni. Főleg társasággal. A pokol akkor kezdődik, amikor egyedül marad az ember az éjszakában.

Reggelre bevérzett mindkét szemem. Abed a földön ülve talált, ahogyan bámulom a hegyek mögül felkelő sivatagi napot.

„Rendben” – mondta a fejét csóválva. – „Elviszlek egy szellemlovashoz.”

Vakító fehér volt a sivatag, az ultramarin ég a szemünk előtt olvadt bele a láthatárba. Délben indultunk.

Egy órán keresztül autóztunk már, amikor Abed megszólalt.

„Tudod, hogy fizetned kell majd érte?”

„Tudom. Ismered a férfit?”

„Nem. Az unokaöcsém tanácsolta, hogy keressük meg. Úgy hívják, Usztázi Ahmed. Mégis mit szeretnél?”

„Hogy vigye el az ördög.”

„Ennél konkrétan?”

„Nem tudom.”

„Majd megkérdezzük, mit javasol.”

Ebben maradtunk. Néhány perc múlva pálmakunyhók sora tűnt fel a távolban. Mire odaértünk, az összes gyerek kint állt az úton, és bámulta a kocsi. Abed lefékezett.

„Béke legyen veletek. Hol találjuk Usztázi Ahmed sátrát?”

A kölykök szétrebbentek a szellemlovas nevének említésére. Elindultunk a falu közepe felé.

„Biztosan jó helyen járunk?” – kérdeztem Abedet.

„Biztosan.”

Már a külső házaknál tartottunk, amikor egy öregasszonyt vettünk észre az egyik kunyhó előtt ücsörögve. Az öregasszony a távolba mutatott. A falutól majdnem egy kilométerre nagy barna sátor állt.

Ahogy közeledtünk a sátorhoz, megcsapta orromat a döglött állatok szaga. Abed lépett be elsőnek, én követtem. Pár percig semmit sem láttam, aztán ahogyan a szemem megszokta a félhomályt, ki tudtam venni a sátor berendezését. Műanyag kötélén kitért szárnyú, döglött vércsék lógtak, körülöttük köröztek a legyek. A vércsék alatt egy ütött-kopott íróasztal állt, tele edényekkel és szeméttel. Negyven körüli galabíjas férfi ült az íróasztal előtt fonott széken. Arca mocskos volt, fél szeme hiányzott.

„Béke legyen veletek” – mondta.

Ennyit még értettem a beduin dialektusából. Közelebb léptünk az asztalhoz, Abed hevesen gesztikulálva vázolta a helyzetet.

A férfi felém fordult, és mondott valamit, amit nem értettem.

„Azt mondja, olyan átkot nem tud, hogy elvigye az ördög” – fordította Abed, majd hozzátette: „De olyat igen, hogy sose nyugodjon, ne legyen elégedett, ne tudjon szeretni senkit, önmagát se.”

„Az jó lesz” – mondtam.

Éreztem, hogy meglódul velem a sátor, megtántorodtam. Magamba erőltettem néhány korty langyos vizet egy ásványvizes flakonból.

Abed aggódva nézett rám.

A szellemlovas megint mondott valamit.

„Azt mondja, ez a legerősebb kötés.”

„Rendben.”

„Szüksége lesz valamire a feleségedtől. Van valamid tőle?”

„Egy fiam” – mondtam, és rátámaszkodtam az asztalra.

Abed fordított.

A szellemlovas az asztalról egy rozsdás szikét emelt fel. Mielőtt észbe kaptam volna, a szikével öt centi hosszan megvágta a bal kezemet. Mély vágás volt, azonnal folyni kezdett belőle a vér. A szemét alól egy kék műanyag tálát varázsolt elő, fölé húzta a kezemet, hogy a vérem abba csöpögjön. Madártollat, homokot szórt az edénybe, majd kántálni kezdett.

Újra forogni kezdett velem a sátor. Bámultam a szellemlovast, ahogyan egészen közel hajolva a kezemhez mormol valamit. Figyeltem a véremet, ahogyan csöpög bele a műanyag tálba.

Egyszer csak megszólalt egy mobiltelefon. Kezdetben halkán, majd egyre hangosabban a Nokia gyári csörgőhangja töltötte meg a sátrát. A szellemlovas felegyenesedett, majd belenyúlt galabíjájának zsebébe, elővette a mobiltelefont és beszélni kezdett. Kairói akcentusban beszélt, tökéletesen értettem. Egy autóról volt szó. A szellemlovas árulta a kocsiját, és most egy vevő hívta.

Kérdően összenéztünk Abeddel. A szellemlovas nem zavartatta magát. Hosszasan ecsetelte az autó jó tulajdonságait, a gumik és a felnik kiváló állapotát, és dicsérte a néhány hete kicserélt akkumulátort. Amikor végzett a beszélgetéssel, gondosan visszatette a mobiltelefont a zsebébe.

A szemembe nézett, majd a csöpögő kezemre.

„Meg is vagyunk.”

Abed fordított, bár nem kellett volna. Ezt már megértettem. Jól értettem a következő mondatát is:

„Száz dollár lesz.”

Belenyúltam a bőrdzsekim zsebébe, kivettem az utolsó százdollárosomat, és a férfi kezébe nyomtam.

Elindultam kifelé a sátorból. Abed követett.

Levettem a nyakamból a kendőt, és a kezem köré tekertem. Beültem a kocsiába.

Abed most is gyorsan hajtott, hamar magunk mögött hagytuk a falut. Bámultuk az elsuhanó sivatagi tájat és a háttérben a hegyeket.

„Tudod, lelőni azért még mindig lelőheted” – mondta a beduin hosszas hallgatás után.

Megegyeztünk, hogy a seb nem túl nagy a kezemen, de azért jobb, ha beugrunk Árisba fertőtlenítőszerért.

Jászberényi Sándor (Sopron, 1980) író, haditudósító. Első novelláskönyve: *Az ördög egy fekete kutya és más történetek* (2013).

Pallag Zoltán

A NŐK

*A jóra való ismeretek égi gyűjteménye című
kínai enciklopédia ismeretlen szerzőjének.*

A nőket a következőképpen lehet osztályozni:

- a., a franciául tanulók, akik fekvőtámaszt csinálnak reggel,
 - b., a mesebeliek,
 - c., akik úgy hívnak, Zoli,
 - d., akik Zoltánnak neveznek,
 - e., akik nem szólnak hozzám,
 - f., akik miután kiléptek egy áruházból azt mondják: „Nézd, hogy fúj a szél”,
 - g., akiknek fémes ízű az izzadságuk,
 - h., akik cukor nélkül isszák a kávé,
 - i., a földön fekvők,
 - j. akik Málík Rolandról beszélnek induláskor,
 - k., Scarlett Johansson,
 - l., akik háromszor mondanak nemet ugyanazon a pénteken,
 - m., akikkel végül is nem utaztunk el Koppenhágába,
 - n., a Belesben ülők,
 - o., a visszapillantó tükörben láthatók,
 - p., akik a Blahán szállnak fel az éjszakai buszra,
 - q., akiket versbe írtak,
 - r., akiket roppant finom teveszőr ecsettel festettek,
 - s., akik gitártokban csempézik a marihuánát,
 - t., akik jegesmedvéket idomítanak,
 - u., Picasso női,
 - v., Szofja Tolsztaja,
 - w., az asztal másik oldalán ülők,
 - x., akik csontvázakat csomagolnak papírzacskókba,
 - y., a csillogó homlokúak,
 - z., akik távolról egy másik nőre emlékeztetnek.
- A nők tehát huszonhat osztályba sorolhatók.

Pallag Zoltán *(Székesfehérvár, 1978)* költő, újságíró, régész.

Ábrahám Erika

HÚSZ TÉL ALATT

Fölszívódtál belém, mint víz a falba,
eső, hólé, mikor mi volt soros.
A körmeimmel karcolom magamra,
meddig vagyok tőled salétromos.

A dohszag ül meg így bezárt szobában
fojtón, sűrűn, kiszellőzetlenül.
Húsz tél alatt tőled megáporodtam.
Nyirkos salak vagyok kívül-belül.

Úgy kéne, hogy kifűjjalak magamból,
mint polc alól a cűg a porcicát,
könnyűn, és súlytalan minden haragtól.
Közös hitünk, ha volt: penészvirág.

S negyven fölött csak rossz neon-remény,
ha két lamella közt benéz a fény.

Ábrahám Erika *(Gyula, 1967)* költő.
Kötete: Szoknyámon ül kőmadár (2007).

*„Semmit magamról.”***Móricz Zsigmond**

Egy terem van nyitva, ott ül mindenki. Daru nem érti, zavarban van. A bések és a cések mit keresnek ott, együtt gyülekezik az évfolyam. Huszonakárhány éves, általános iskolai találkozó. Nem kerek szám, de még sohasem volt egyetlen találkozó sem, nem számít a protokoll. Daru biciklivel megy az iskolába, látni akarja a falut, amelyet már huszonakárhány éve elhagyott. A középiskola számára elvágta a kötelékeket, levágta a súlyokat, és ő végre repült. El innen, ahol az apja fia, ahol nem lehet kasztot váltani, csak túrni, hogy öröklí a régít. Most nem sértett, szinte furcsa, hogy nem az. Te-ker az anyja biciklijén az iskola felé, és a falu annyira más, hogy az már fáj. Eh-hez a faluhoz nincs köze, ez nem az a világ, ahol ő a repedéseket is ismer-te. Tudta, hol lejt a járda, hol terem az édes bónamenta. Már nem ismeri az utcák titkait, nem tudja a házak neveit, melyiket ki lakja. Csak teker egy déli-bábban, lebegésben, ami valamiért nagyon otthonos és ismerős. És valamit birizgál a lelkében, amitől egyvégtében sírnia kéne. Alig bírja tartani magát, pedig semmire sem gondol, csak figyel. A múzeum előtt meglassít. Nagyon közel van már, nem akar még odaérni. Megkerüli a templomot, ez a falu leg-öregebb utcája. Az első házak árnyéka ott maradt a levegőben, ezt képzel-te gyerekkorában, hogy a régiek árnyéka ott van a falon. Egészen beleloval-ta magát, a buta, gazdátlan árnyékokba, amit csak a falubeliek láthatnak. Az-

tán elmúlt ez a korszak is. Most meg előjött. Ez az a templom, ahol az apja is ministrált. És ő is itt rázta a csengőt, szórta a rózsaszirmot. Most kedve len-ne megkeresni apja lábnymait a templomkertben, a süppedéseket, melyek már nincsenek sehol.

Megkapja a választ. Azért ülnek egy teremben, mert a három osztályból csak ennyien jöttek össze. Azt hitte, elhízott, fogatlan, kopasz embereket lát majd; elszégyelli magát, ahogy belép. Mégiscsak pökhendi és előítéletes, a legrosszabb fajtából: aki nem is tudja magáról, hogy az. Hamar előkerülnek a fotók. Idegen emberek állnak a padokban, idegen felnőttek, akik emlékez-tetnek valakire. Csak kicsit emlékeztetnek, mintha valakinek a karikatúrái len-nének. Darut már itt sem hívja senki Darunak. A rendes nevét mondják. Nem is furcsa, miért is mondanák azt, Daru. A ceremóniamester nem is ismerős. Daru próbál túl lenni a zavarán. Ki ez? A lány arról beszél, hogy hat ember már nem él az évfolyamból. Hat. Milyen sok. Sorrendben: Eszter...

Daru nem is hallja a többi nevet. Erre nem volt felkészülve. Úgy érzi, min-denki őt nézi, figyelik az árulkodó tarkóját, ég az arca a szégyentől. Fel kell állni, egy perces csönd. Daru alig bír felemelkedni. Hogy lehet ilyen amatőr? Hogy erre nem készítette fel magát! Áll, oldalra néz, a legtöbben tényleg őt nézik, figyelik, mit reagál. Eszter, Eszter, Eszter. Az osztályfőnök megkérdezi, jól van-e. Daru szédül, nem, nincs jól. Hogy lehet az, hogy egy névsorolvasás miatt így kalapál a szíve? Hogy lehet, hogy itt a régiek között ennyire tisztán érzi: ő a hibás. Igenis, ő a hibás. Ő a hibás. Nincs bocsánat, mindenki másnak meg lehet bocsátani, magának nem.

Sok éve egyszer már járt így. Akkor megfogadta, ha a múlt közelébe ér, ha csak arra jár, ha olyan város határához ér, amelyik nem biztonságos, amelyi-ket megszállta a múlt, akkor felkészül mindenre. Érettségi után volt. Hazafe-lé tartott, a falusi buszig még volt fél órája, elment sétálni. A városi buszmeg-álló a központban volt, fél óra elég, hogy körbejárja a kisvárost. A főtér üzlete-iben átrendezték a kirakatokat, többségükben volt tabló. Daru megállt, néze-gette, némelyiken akadt egy-két falusi ismerős. A fényképésznél a gimnáziumi osztály tablóját rakták ki. Boldogan és gyanútlanul lépett oda a kirakathoz, itt volt a legtöbb esély ismerősre. És itt voltak a legszebb lányok is. Kíváncsi volt, jókedvű. Köhögőrohámot kapott. Féltrelyelt. Féltrelyelte a semmit, fuldoklott, a hörgés sírásba fordult.

Eszter osztálya volt az. És a tablón, oldalt, fekete keretben ott volt Eszter általános iskolás ballagó képe. Nem ütött el a többi lánytól, nem volt éret-lenebb, sőt. A szemében ott volt a sok fájdalom, látszott, milyen csalódott-

ra ráncolta már tizennégy éves korára a szeme alját a sok fejtegetés, okfejtés, merengés. Hogy milyen tépelődő lány. Daru imbolyogva ment vissza a megállóba. Arra gondolt, milyen szép lenne most! Milyen nagyon szép és érett, talán már öreg is a sok csalódástól és naiv férfitől. Biztosan elhagyta volna már őt. Mert megunta volna, hogy lassú. De talán nem. Lehet, hogy azóta is boldogok lennének, erre gondolt, és belekarolt a levegőbe. Ösztönösen föl emelte a karját, mert ott lebegett a levegőben Eszter rémületes hiánya.

Akkor tizennyolc volt. Most harmincnyolc. Hogy lehet, hogy mindig ugyanaz történik, ugyanott fordul be, ugyanaz jön szembe. És ő mindig ugyanúgy reagál. Milyen szőnyeg alá söpörte be azt a sok mocskot, amit az idő nála hagyott? Miért nem változik, gyarapszik, fogy, miért nem más egy kicsit?

Vége a csöndnek, leülhetnek. Daru oldalra néz, milyen meglepetés érheti még. De a sors most pihenteti. Lili nem jött el. Sziló sem. Balázs, a régi rivális viszont éppen a mellette lévő sorban ül. Legszívesebben megölelné, megrázná, kihívná, hogy beszéljék meg: nem ők voltak a hibásak. Nem ők tehetnek róla, hogy összefutottak a sarkon. Balázs meg is próbált felmenni, csöngetett, de Eszter nem nyitott ajtót. Ki gondolta volna, hogy ekkora baj van? Csak mert egyszer nem nyit ajtót: nem szokás rátörni. Legalább Balázs szeresse őt, most erre vágyik. Legalább Balázssal szökjének ki, igyanak valamit, beszéljék meg, hogy volt. Emlékezzenek Eszterre, elvégre Balázs is tehet róla. Mereng, gondolkodik, egyre dühösebben rója ugyanazokat a köröket. És mindig ugyanide ér vissza, hogy: Balázs is tehet róla. Minden gyónás hiába, a végén mindig az az eredmény: ők tehetnek róla. Balázs meg ő. Ők a hibásak, hogy Eszter most nem Daru oldalán érkezett a találkozóra. Vagy nem valahol Londonban él. Nem onnan írt pikírt és gonosz levelet, hogy mindig is utálta őket. Utálta ezt a buta és fásult falut, és boldog, hogy már semmi köze hozzá, hogy már elfelejthette, kitörölhette, hála az égnek, hogy soha többé nem kell oda betennie a lábát.

Daru következik. Alig bírja elmondani, mi történt húsz év alatt. Alig ül le, el is felejt, mit mondott. Ott ül a három osztályfőnök a régi tábla előtt, ők maradnak a végére. A vacsoráig van még idő, nem muszáj azonnal átmenni a vendéglőbe. Az udvaron bagóznak. *Milyen nagyok a fák*, bámul Daru, *édes istenem, mekkorát nőttek*. Balázs ott áll. Ott a tanú. Balázs egy lány kezét fogja. Darunak nem lenne ismerős, ha odabent ki nem derült volna, osztálytársak voltak. Balázs nem hízott el, nem kopaszodott meg. Jóképp férfi lett, úgy is kezdi a beszámolóját, ő a falu bikája. Inszeminátor. A poén ül, ezután el lehet dicsekedni vele, hogy újrakezdte a tanulást. Az udvaron megint elmondja, mintha Daru

odabent nem hallotta volna: estire jár, érettségizni fog. Daru arra gondol, ha annak idején nem rúgatta volna ki magát, akkor nem kellett volna hazaköltöznie. És ha nem a szomszéd városba járt volna szakmunkásképzőbe, akkor talán nem találkoznak Eszterrel. Ha nem találkoznak, akkor talán nem jönnek össze. Ha nem jönnek össze, akkor ők nem futnak össze a sarkon, mindketten Eszter bérleménye felé tartva. És ő ment volna tovább. És akkor Eszter Darut talán beengedte volna. És akkor... *Gratulálok*, mondja Daru.

Összevissza állnak Balázs fogai, ezt figyeli közben. Talán a bölcsességfog. Az tolt össze ennyire őket. Nagyon furcsán beszél. Talán az is a fog miatt van. Sziszeg. Senki sem beszél ennyire erős tájszólásban. Daru nézi, méregeti. Akkor mégsem igaz, hogy mindig ugyanaz van. Nem tud ugyanaz lenni. Minden és mindenki meglátszik rajtuk. Az összes régi ölelés, mondat, áruulás kibeszél belőlük. Megváltoztatja őket, átrendezi a fogsorukat, kicseréli a szávaikat: másféle hangok jönnek belőlük.

Mire Daru az étterembe ér, Balázs már beült a belső asztalhoz. Körülötte hangos társaság. Daru nem fér oda. A tanárok mellé ül, mint egy rendes stréber. És másokkal nem is nagyon ért szót. Ül, vár, mosolyog. Hetekkel előre le kellett adni a rendelést. Az egész társaságból csak ő rendelt pörköltet, mindenki a sültre vagy a rántottra vár. A pörköltet hamarabb kihozzák. *Jó étvágyat*. Egyedül eszik. Előevő. Mintha a mérgezés ellen védené a többieket. Nincs kedve, félbehagyja. Feláll, odalép Balázs asztalához, igyanak valamit. Menjenek oda a pulthoz, ahogy régi barátokhoz és harcostársakhoz illik. Kérjenek egy pálinkát és hajtsák föl még ott, a pultnál állva. Balázs megrázza a fejét. Úgy mosolyog, hogy ne látsszon a foga. A poharát mutatja, most ivott. Daru visszaül, legalább a régi barát, Sziló itt lehetne, legalább vele lehetne néhány mondatot beszélni Eszterről. Alig eszik. Megjönnek a sültök. Mindenki hozzákezd, Daru ül, mint akinek nem jutott koszt. Most éhes, de már elvittek a tányérját. Újabb pohár piát kér, háromszor annyit ivott, mint az átlag, de még nem látszik rajta. Ő viszont már érzi, hogy mindjárt kikapcsol. Néhány pillanat, és nem emlékszik semmire. Próbálja tartani magát. Azért sem. Azért sem. Aztán föláll, megint odamegy Balázsék asztalához. *Nem jössz? Igyunk egyet!* Balázs röhögve mondja, hogy ők hoztak dugipálinkát, ott van az asztal alatt. Ne az étteremben vegye, ott drága, *hozd ide a poharad*, mondja neki. Daru a pult felé néz. Vágyakozva. Úgy tesz, mintha a pincért leste volna. Visszamegy a poharáért, töltenek neki, de nem isznak vele. Most ittak: ezt mondják. Daru bólint, lehajtja az egészet. Nagy a zaj. Körbenéz, Eszter nincs sehol. Nem szabadna többet innia, mert már most is a lányt keresi. Még csak

a tekintetével. De előbb-utóbb olyan részeg lesz, hogy tényleg nekilát. És akkor kibeszéli magát, hamut szór a fejére, megszaggatja az ingét; aztán holnap az egész falu erről fog beszélni.

Harmadszorra is odamegy Balázshoz. Hátha most. Még nagyobb a zaj. Próbál a *Depeche Mode*-ról beszélgetni, kiabál át az asztalon, hogy lám, milyen jó lóra tettek. Hogy az bizony azóta is zenekar, azóta is érvényes zene, nem volt nekik, buta kamaszoknak rossz ízlésük. Balázs a lány kezét fogja, egészen belül ülnek, hallgat. Daru a külső sor mellől kiabál, nem is tudna leülni, nincs hely. Balázs megvonja a vállát, *nem hallgatok zenéket*, mondja.

Daru reggel úgy rohan el a faluból, mintha sürgős dolga lenne. Most még a busz is gyorsan felér Pestre. Pedig ráér, Gréta, a felesége valahol vidéken zenél. Nem várja senki, semmi dolga. Csúszik mellette a lapos vidék. Arra gondol, soha nem történik semmi lényeges. A lányra gondol, akiért ellopott három könyvet, és aki úgy felkavarta. Hogy lehet, hogy még senki nem kereste a könyvet?

GreCsó Krisztián (*Szegvár, 1976*) József Attila-díjas író.
Megyek utánad című regénye Könyvhétre jelenik meg.

Áfra János

FÉLREÉRTÉSEK KICSINY TÁRHÁZA

Azt akarom mondani, ha itt lennél, megnyugodnék,
de azt mondom, az állandó hiánytól zaklatott vagyok.

Azt akarod mondani, mellettem volnál, ha tehetnéd,
de csak azt mondd, nem lehetünk mindenhol, folyton együtt.

Azt akarom mondani, csak várom, hátha te is szeretnél,
de azt mondom, ha beéred kevesebbel, nem is vagyok fontos.

Azt akarod mondani, egyszer még a legfontosabb lehetnék,
de csak azt mondd, muszáj megőrizned önmagadat.

Azt akarom mondani, hogy egymásban többé válhatunk,
de azt mondom, ha nem egyként gondolsz ránk, nincs is értelme.

Azt akarod mondani, hogy majd idővel azzá leszünk,
de csak azt mondd, te már így is túlléptél a határaidon.

Azt akarom mondani, lazulj el, csináljuk kicsit másképp,
de azt mondom, én nem bírom tovább várni, hogy megérkezz.

Azt akarod mondani, legalább kicsit legyen még türelemmel,
de csak azt mondd, már eddig is túl sokat követeltem tőled.

Azt akarom mondani, jó, újra óvatos leszek a vágyaimmal,
de azt mondom, te már megint csak magadra gondolsz.

Azt akarod mondani, szinte bármit megtettél volna értem,
de csak azt mondd, az eddigieknél többet nem várhatok el.

Azt akarom mondani, csak a szeretet maradását várom,
de azt mondom, neked minden más fontosabb maradt nálam.

Azt akarod mondani, te törekedtél, próbáltál, közeledtél hozzám,
de csak azt mondod, bármit tennél, nekem úgysem lenne elég.

Azt akarjuk mondani, együtt még ez az egész jóvátehető,
de végül azt mondjuk, elég volt, a szerelem magában nem elég.

k. kabai lóránt

RÁJÁTSZÁS

EZÜST

Álmomban egy férfi, csak azért, hogy tényleg az őrületbe kergessen, ismerősnek jelölt.

Holtvágány, amire felfektettem magam vergődve és sodródva az időben már mióta, öntudatlan még épp nem, de tehetetlen mindenképp; legyek szerelmes, mondja Kierkegaard, vagy ne legyek szerelmes, mindenképp megbánom, mondja szerelmem, mire az adekvát válaszom, ami maga a terv, megrettentí, bár készséggel elismeri, igazán szép, sőt szentimentális idea, illik hozzám, hozzá kevésbé; ugyanígy illene a meggörbített tér is, magamra húznám, pontosabban kifordítanám, és az borítana be, állítja, a világrend nem borulna, csak egy alávetett vetődne ki, a szubjektum objektiválna nyomtalan, röhögök cinikusan; régi szenvedélyem a kötött pálya, a választott fixáltság, és az ebben csak látszólag paradox módon megjelenő abszolút szabadság, ezért is esik választásom a sínekre, melyek nem érnek össze a végtelenben sem, csak bandzsítok, csak a fogam vacog, dadogom; miért nem ütötted meg magad, kérdezi szerelmem, de választ nem vár, *зде же вауу пыку?*, kérdezem, választ nem várok, csak hal-kan mantrázni kezdek, mert nem akarom tudni, ki várakozott azon a megfáradt kocsmateraszon, *ülök a vonaton, de nem a vonaton, hanem a tüzes istenfaszán, csúnya embereket kell látnom, nézmem; a szép gyűlöl, félem* – dehogy beszélt hozzám a szerelmem, épp csak a levegőt vette rosszul.

Amikor felébredek, arra gondolok, hogy tényleg az őrületbe kergessen, ismerősnek jelölöm azt a férfit.

NEHÉZKEDÉS

A négyszer kimondott név sem jelent semmit, ha nincs is név, csak holmi félig elfelejtett árnyéka, mint egy hallgatag és mész idegené, kinek hiába mondják, a Paradicsom nem létezik, ő mégis csak köti az ebet, hogy márpedig ott akar élni, és megalázónak érezné megvárni, míg hazatéved az elkóborolt érzés, köti a hideget, hogy merre is van a vészkijárat, de hogy Gandalf ő, csak véletlen hazavitte a kósza és megbízhatatlan életöszton mégis; nincs név, legfeljebb csak rég tovatűnt, néma visszhangja nevének, ama idegennek, kinek legnagyobb bűne, hogy nemcsak hadovál arról, hogy nyomora nem póz, de tudomásul is veszi, sőt megbékél vele, ha feloldja és elemészti, és nem teheti máshová, csak vacak kirakatba, gonosz doboz, motyog, csönd van.

Vajon ki ült azon a megfáradt kocsmateraszon. A kétely dadog.

HÚLT HELY

Ha ugyan lassan és talán körülményeskedve is, de immár tudomásul vettem, nem tévedtem nagyot, amikor annak idején azt találtam mondani, hogy pontosan annyi és az vagyok, amire és amennyire használnak – sőt e belátás már csak el sem keserít, mint valami egészen természetesre, úgy tekintek (fel? le?) rá; büdös a halpiac, mégis szeretjük, akár a városon végigzuhanó döglöttkutyaszagot vagy álomból riadva a kíméletlen, fel-felvillanó fényt, a tudott veszteséget és a gyötrésre emelt kezet, kízó szelet vagy kárörvendő esőt; mintha nem lenne, lett volna, tegyünk úgy, mert úgy tenni kegyelmi állapot, lenni nem kevésbé; minden ütés halálos, aztán már nincs is semmi, hang, dér, fény megszakad, kienged, elejt; nincs, mi több lehetne annál, ami.

Nem is ezt mondtam.

TÓNUSOS INGERCSILLAPÍTÁS

Ó, hát persze, hogy napok, hetek, hónapok óta minden a legnagyobb rendben van, természetesen.

Mert semmi nyavalygás, mint olvasom, *minek iszik, aki nem alkoholista*, csak állunk dermedten, mint a fák, vidám minden.

SZÍNHŰ TÁRSASÁG

Ugyan nem akarok belegondolni, mégis bele *kell*, végül párba áll fű és fa, látom és szinte érzem, a Holdig fröccsen a sár, a gyűlölettől nem lesznek pontosabbak a mondatok, ahogyan jobbak sem a gyötrelemtől, régi hozzáállás, amiről megfeledkezünk, az az én bajom, nem felszínes a fájdalom, obligát eső mindegyre, kopnak az idegeim, látom és szinte érzem, ami történt és történik szüntelen most már, „ezt akartam”, de hát minden rendben van, túl is vagyunk, ugyebár, a nehezén, még ha bele is döglök, legalább az örömeink szerények, egymillió úr, és nem is volt ott szív egy szál se, egymillió hiány, a friss sörhab nem gyönyör, a hús vodka is csak rutin, jó az, aki rosszra gondol.

Az a 10 perc kellett volna még.

ANNYI ÉS AZ

Elmondanám, ha tudnám, bár akkor is unnád, hogy ezek a furcsa nyáreleji éjszakák terhüket rám még durvábban pakolják, szívszorító némaságuk hogyan dőf egyre csak át meg át, lázas üvöltésük darabokra vág; boldogok, akik nem tudják, hogy a szorongás nagy úr, és semmiből sem tanul, van gyufája szembe-röhögni bárki képében, legyen az akár egy szerettem, ki csak élni akar, meglenni világában, gondja sincs rám, mert miért legyen, ha itt az öreg haver, magához hívja aztán még migrén cimborát is, mondom, arcomba röhög vicsorogva folyton az összes arc, s hogy igazán szép legyen, kiderül ám hamar, hogy ezt is csak én akarom, ezt is csak én vezénylem, kirojtosodott drótsodrony az idegrendszerem, tudatalattim huncutkodik velem, ennyi és ez – *milyen szép*.

k. kabai lóránt

(Miskolc, 1977) költő.

Legutóbbi kötete: avasi keserű (2013).

Gergely Borbála

HÚSSZÍNŰ SÁVOK

Mióta elmentél, reggeleimet azzal töltöm,
hogy hiányod izzadságfoltjait
mosom ki az ágyneműhuzatokból.
Ha sokáig elmaradsz, lekopik rólok
a párhuzamosok rajzolata.
A kerti bútorok jutnak eszembe,
tavasszal csíkokban húzom le
felpattogzó festékrétegeiket,
ahogy arcomról a kiszáradt bőrt.
Helyükön maradt hússzínű sávok,
mintha harci jeleket festettünk volna rá.
Akár hátadon a körmöm nyoma,
takarónk gyűrődéseie felkeléskor.
Időről-időre ellenőrzöm halványuló nyomaidat.
Míg más teszi, listát írok arról,
mit főzök neked, ha hazajössz,
elolvasom az öröklődés biológiáját,
és arcbőröm változásait napról-napra
fotókkal dokumentálom.
Belső szerveim helyére költöztél,
de nem akarom nézni a felsőtestemen kirajzolódó
tenyér alakú dudorokat.
Bő ruhákat hordok, de azt hiszik,
terhes vagyok, és rólad kérdeznek.
Teregetés közben minden délelőtt
a Farkasra gondolok:
hogy ilyen érzés lehetett-e,
amikor kövekkel töltötték meg a gyomrát.

Gergely Borbála (Mór, 1991) költő.

Kerékgyártó István

KUTYAKOZMETIKA

Vasárnap reggel volt. A lány éppen akkor érkezett, amikor a házmester nyitotta a kaput.

A fiú nemrég fejezte be a takarítást, a fotelben ült, és elégedetten nézte a lakást. Alig ismert rá. A ruhák a szekrénybe kerültek, sehol egy pizzásdoboz, sehol egy ketchupfolt. Az edények elmosva, a szőnyeg kiporszívózva. Nem gondolta, hogy ő még képes ilyesmire. Fél éjszaka dolgozott.

Rágyújtott, kettőt slukkolt a Marlboróból. A lány kopogott. A fiú végigsimított a haján, és kinyitotta az ajtót.

Mikor meglátta a lányt, visszahőkölt. Szébb, mint akkor, gondolta. Pedig már akkor is gyönyörű volt. Mióta lejött a szerről, egyre jobban néz ki. Nem tudta levenni róla a szemét. Majd egy éve nem találkoztak.

– Beengedsz? – kérdezte a lány, és mosolyogott.

– Persze, gyere.

A lány belépett, kabátját a fogasra akasztotta, és közben már pásztázta is a lakást. Most ő lepődött meg. Óvatos lesz, határozta el, lehet, hogy ez az egész csapda. Hat éve ismerte a fiút, látott ő már ezt-azt.

Ezt nem hitted volna, mi, gondolta a fiú. Látod, itt rend van, olyan rend, amelyet te itt még nem láttál.

– Leálltál? – kérdezte a lány. – Azt mondtad, csak akkor hívsz, ha leálltál.

– Tényleg azt mondtam.

– És?

– Hát nem látod? – a fiú teátrálisan körbemutatott. – Hát ilyen szokott lenni ez a szoba? Láthatod. Leálltam.

– Tényleg. Milyen rend van itt – mondta a lány, és körbesétált a szobában.

– Mondtam.

– Mutasd a karod!

A fiú egy pillanatig tétovázott, aztán belátta, hiába húzott hosszú ujjú pólót. Legyen túl rajta, majd kidumálja magát, gondolta. Neki látott felrángatni a póló ujját, és odatartotta a jobb karját a lány elé.

– A másikat is!

– Még nem gyógyult be teljesen. Tudod, hogy az ilyen szétbaszott vénák milyen nehezen gyógyulnak – mutatta most már mindkettőt.

– Tudom – mondta a lány, megfogta a fiú mindkét karját, és közelről vizsgálta a bökések helyét. – Hát, nem túl rég állhattál le.

– Nem mondtam, hogy rég, csak azt, hogy leálltam.

– Mióta vagy tiszta?

– Hát, úgy... várjál csak, hat, nem, öt napja.

– Öt napja? Ahhoz képest elég ronda – mondta a lány, és elengedte a fiú karját, aki azonnal visszarángatta a trikó ujját.

Csapda lesz, tűnődött a lány, ez átveri őt. De a lakás, nézett körül, az mégis csak más most.

– Igen, mert előtte nagyon kemény időszakom volt. Azért is akartam leállni – hadarta a fiú, látta a lány bizonytalankodását, most kell magát kidumálnia, gondolta, még hisz neki.

– És hogy bírod?

– Szereztem metadont, tegnapelőtt bekaptam egyet, de azóta még azt sem – mondta a fiú. – Egy junkie kapta. Bejár a kórházba kezelésre. Hernyót adtam érte, neki jobban kellett az anyag, mint a bogyó.

– Szóval öt napja. Nem túl sok. Na és? – kérdezte a lány.

– Hát... nem könnyű. Izzadás, fosás, hányás, de hát te is tudod, milyen ez.

A fiú megfogta a lány kezét, az ágyhoz húzta, és maga mellé ültetette. A lány először ellenkezett, de aztán leült.

Hinni akart a fiúnak. Erre várt már több mint egy éve. Megfogadta, hogy addig nem jön el hozzá, amíg le nem áll. Persze Robinak könnyebb volt elviselni, hogy ő nincs, neki ott volt a heroin. De neki még szarabb volt tisztán. Ült a recepción, hallgatta a brókerek süketelését, nyálas ajánlataikat, miközben erre a hülyére

gondolt. Jó, gyanús, hogy ilyen ronda még a karja, de lehet, hogy öt napja tényleg még rondább volt, sóhajtott, és átölelte a fiút.

– De jó, hogy leálltál. Tudod, mennyire örülök? Most majd megint. Mint azelőtt.

– Mikor azelőtt?

– Mikor te se lótted magad, meg én se.

– Hiszen akkor még nem is ismertük egymást, hát úgy jöttünk össze, hogy...

– Jól van, tudom – mondta sértődötten a lány. – De az elején más volt. Akkor még ritkábban lóttuk magunkat. Nem emlékszel? Akkoriban még nem kellett eladnom magam, hogy anyaghoz jussunk.

– Én alig emlékszem azokra az időkre – mondta a fiú.

– Nem emlékszel, Robi?

– Persze, emlékszem, de ami utána jött, az elhalványította azt az időt.

– Nekem nem. Én pont arra vágyom. Illetve arra, mikor még egyáltalán nem anyagoztunk.

– Hát, mondom, ilyen nem is volt... – hirtelen elhallgatott, rájött, hogy ezzel maga ellen beszél.

– Jó, de én sokszor elképzelem. Nem anyagozunk, élünk normálisan, nem kell eladnom magam mindenféle...

– Jaj, ne mondd ezt, Bea, annyira rossz hallgatni.

– Rossz hallgatni? És csinálni milyen volt, mit gondolsz? De a leállítás is kemény. Fél év azon a tetű kórházi osztályon.

Örült a fiú, hogy a kórházat említette a lány, nem akart arról az időről beszélni.

Eleinte még kölcsönöket vettek fel, akkor még jó volt, de aztán annyi tartozás gyűlt össze, hogy el kellett adni a lány szüleitől örökölt Ménesi úti lakását. Mikor eladták, és kifizették az adósságokat, csak annyi maradt, hogy Bea vegyen magának egy zuglósi szoba-konyhát. Azt mondta, ahhoz semmiképpen nem nyúl, azt mindenképpen megtartja. Akkor adta el magát először. Robinak is nagyon fáj ez, de akkoriban már jobban fáj, ha nem volt anyag.

– Figyu, Bea, én is bejelentkeztem a kórházba. Elkezdem. Végigcsinálom. Látnod, öt napja nem toltam, és milyen jól vagyok – mondta lelkesen, és egészen beleélte magát.

Most úgy érezte, tényleg bemegy a kórházba, és akkor tényleg lejön a heroinról. Megtanulta az elmúlt években, hogy a szer megszerzéséért hazudnia kell. És arra is rájött, hogy könnyebb úgy hazudnia, ha abban a pillanatban maga is elhiszi, amit mond. Mint a gyerek, aki játék közben igazi karddal, igazi sárkányok ellen küzd. Aztán, ha már megszerezte a pénzt, próbálta azonnal elfelejteni, mit hazudozott összevissza.

– Segítesz, Bea?
– Persze, hogy segítsek. Mondom, erre várok egy éve. Hogy egyszer már értsd meg te is.
– Mit?
– Hát, hogy egy idő után már semmit se ad a cucc. Semmi eufória, semmi lebegés. Nem a gyönyörért tolod.
– Hanem?
– Hanem, hogy ne szenvedj. Hogy elkerüld a kínokat. Innen már nincs tovább. Ötször, tízszer bököd magad, aztán az is kevés, már nincs erőd, hogy beszerezd a cuccot, hogy előteremtsd rá a pénzt.
– Hát ez igaz.
– Ilyenkor belehatsz, vagy leállsz. Erre jöttél rá. Ezért próbálsz most leállni – mondta egyre lelkesebben Bea, aztán Robira pillantott, aki bambán nézett maga elé.
– Vagy nem?
– De. Persze. Ezért – mondta a fiú. Aztán azon töprengett, hogyan folytassa. Mi lehet az a kérdés, ami nem kelt gyanút Beában.
– És ha lejttem? – kérdezte végül.
– Akkor majd élünk. Rendesen.
– De miből élünk?
– Mint mások. Dolgozunk.
– Dolgozunk?
– Persze, mint én most.
Másfél éve, mikor Bea kijött a kórházból, úgy gondolta, az egyetemet most nem tudja folytatni, és egy belvárosi pénzügyi tanácsadó cégnél helyezkedett el recepciósként. Ült az elegáns pult mögött, és elégedett volt, hogy lejött a szeréről, hogy a saját lábára állt.
– De én? Én mit dolgozzak? Én csak ahhoz értek, hogyan szerezzek anyagot – mondta Robi.
– Majd kitalálunk valamit.
– Figyu, Bea, én nem leszek biztonsági őr vagy pizzafutár.
– Jól van, Robi, majd kitalálunk valamit.
– Nem. Most akarom tudni – türelmetlenkedett a fiú, és egyre jobban érdekelte, hogy valóban lehetne-e másként élnie.
– Tudod, mit? – mondta némi gondolkodás után Bea. – Otthagynom a recepciósi állást, és kutyakozmetikát nyitunk.
– Mit?

– Jól hallottad. Kutyakozmetikát!
– Ez meg hogy jutott eszedbe?
– Ismerek egy csajt, elkísértem egyszer a terrierjével a kutyakozmetikába. Megfürdették a territ, az meg csak állt és tűrte. Vágták, szárították, a végén még rózsaszín masnit is kapott.
– A farkára?
– Dehogya a farkára! A nyakára. Meg voltak ott kutyaruhák is. Mintával nyomottak, meg hímeztek, az egyik hátára meg iskolatáskát festettek.
– Iskolatáskát? A kutyaruhára?
A fiú felállt az ágyról, kezébe vette a kispárnát, négykézlábra ereszkedett, a hátára tette a párnát, és ugatni kezdett.
– Így? – kérdezte.
– Mondom, Robi, nem igazi táska volt, csak festett. De mégis olyan volt, mint ha iskolás gyerek lett volna a kutya.
– Ennyire hülyék ezek a kutyások?
– Ennyire. És ezért minden pénzt megadnak. Tarthatnánk kutyatápot is.
A fiú felugrott, visszadobta a párnát az ágyra, és kiabálni kezdett.
– Azt már nem! Azt mindenhol lehet kapni, nagy helyet foglal, raktár kell hozzá – egészen beleélte magát, járt az agya, hogyan lehetne egy ilyen kutyakozmetikát üzemeltetni, kereste benne a helyét, hogy neki mi lenne a dolga.
– Akkor macskákat is vállalhatnánk – mondta a lány.
– Szó se lehet róla. Táp és macska egy szál se. De te honnan tudod, hogyan kell a kutyák szőrét vágni?
– Majd megtanulom. Mire kijössz a kórházból, megtanulom. Hát nem lehet az olyan nehéz. Te fürdeted a kutyákat, én meg szárítom meg nyírom őket.
A fürdetéshez nem volt kedve Robinak, egyáltalán semmi olyasmihez, ahol hozzá kellett volna érni a kutyákhoz.
– Inkább fürdesd te, én meg majd írok mindenféle rölapokat, amiket kiragasztok a fákra. Hozza hozzánk kedvencét! Bea és Robi kutyakozmetika! Ilyeneket írok majd a cetlikre.
– Ez lesz a neve? Bea és Robi kutyakozmetika?
– Mér', nem tetszik?
– Hát... nem is tudom.
– Meg keresek szabót, aki varrja a kutyaruhát. Bazmeg, kutyaruha, hát ez nagyon jó. Ettől be kell szarni. Iskolatáska! Szerinted mennyit lehet kérni egy ilyen kutyaruháért?
– Hat-hétezret legalább – felelte a lány.

– Dőlni fog a lé!

– Dőlni, Robikám, dőlni.

A fiú átölelte a lányt, és ledöntötte az ágyra. Csókolóztak, aztán vetkőztetni kezdte. Bea segített neki, és mikor már meztelen volt, ő vetkőztette a fiút. Szerelmeskedni kezdtek, de Robi, aki már jó ideje nem volt senkivel, és a heroin miatt nem is igen kívánta a szexet, most többször is azon kapta magát, hogy lankad. Igazából abbahagyta volna, de tudta, célja elérésének része ez az aktus, neki most teljesítenie kell. Azért, hogy akarja Bea azt a közös jövőt, hogy higgyen neki. Mikor érezte, hogy csökken a vágya, a lány mellét nézte, ahogy ütemesen hullámzik, olykor behunyta a szemét, és régi fergeteges szeretkezésekre gondolt, aztán újult erővel folytatta. Mikor Bea kiabált, a fiú gyorsított, és ahogy a lány elment, anélkül, hogy ő kielégült volna, abbahagyta.

– Jó volt? – kérdezte a lánytól.

– Nagyon jó. És neked?

– Nekem is jó volt.

– De nagyon jó?

– Nagyon jó. Veled mindig nagyon jó. És ez most már mindig így lesz. Nappal kutyakozmetika, éjjel meg hatalmas dugások.

– Gondolod?

– Tudom! És azt is tudom, hogy gyönyörű vagy. Sokkal szebb, mint akkor.

– Mikor?

– Mikor még te is toltad. Meg amikor... – mondta a fiú, de nem folytatta.

– Meg amikor még azt csináltam az anyagért. Ezt akartad mondani?

– Nem, nem akartam mondani.

– De erre gondoltál.

A fiú visszafeküdt. Mindketten a plafont nézték, de egyikük sem szólalt meg. Végül felkönyökölt a lány.

– Képzeld, Robi, mit mondott a múltkor az a csaj is.

– Melyik csaj?

– Amelyik régen az ügyfelekhez közvetített. Tudod, az a szóke, akinek az az ezüst sportmerdzsója van. Azt mondta: annyira jól nézel ki, Beám, hogy magasabb osztályba léphetnél. A hülyéje.

– Mi az, hogy magasabb osztályba?

– Hogy menő csávóknak, pénzes bunkóknak közvetítene. Hogy rohadna meg.

– Te, ennek a csajnak a pasija nem valami dílerfőnök, valami szemét uzsorás?

– Mit tudom én, ki a pasija. Biztosan nem egy vállalati könyvelő – rántotta meg a vállát a lány.

– Szerintem az, a dílerfőnöknek, annak a rohadt uzsorásnak a csaja ez.

– Miről beszélsz, Robi?

A fiú felpattant az ágyról, és meztelenül járkált a szobában. Morgott, mint-ha szidná azt a férfit, de valójában a váratlan lehetőségnek örült. Erre nem számított, hogy Bea hozza elő a kerítőcsajt, hogy ekkora ziccet kap, hogy bevezesse a témát.

– Most mi van? Hülye vagy? Hát min húzod föl ennyire magad?

– Az van, hogy nincs kórház, nincs kutyakozmetika.

– De hát most mondtad, Robi, leálltál és bemész.

A fiú abbahagyta a szaladgálást, leült a lány mellé az ágyra, magához húzta, és elhaló hangon mondta.

– Figyu, Bea, nagyon nagy szarban vagyok. Csak te segíthetsz – mire befejezte, már sírt. Potyogtak a könnyei, amihez nem is kellett színészkednie, tényleg nagyon sajnálta magát.

Bea lassú mozdulattal eltolta magától, felült az ágyban. Ültében mellét a combjához szorította, úgy mondta, miközben ő is elsírta magát.

– Megint átvértél. Csak azért hívtál ide, hogy kihúzzalak a szarból?

– Nem! Hát látod, hogy ez most más! – ugrott föl Robi, a szoba különböző pontjaira mutatott, és kiabált. – Nem látod, milyen rend van itt? Nem hiszed el, hogy öt napja nem anyagoztam, és megyek a kórházba? Hát nem hiszel nekem, Bea?

A lány arra nézett, amerre a fiú mutogatott, törülgette a szemét, és nagyon szeretett volna hinni neki.

– Nem tudom – felelte.

– Dehogynem tudod! Látod, ez nem kamu. Hát láttad már ilyenek ezt a lakást?

– Nem – szipogta a lány.

– Na látod. Tudod, a kutyakozmetika.

– És miért vagy szarban?

– Tartozom nekik, két napon belül százöt rongyra van szükségem, különben elvágják a torkom – mondta remegő hangon. – Tudom, az nagyon sok, de értsd meg, Bea, ha nem fizetek, megölnek.

– De kik, Robi?

– Nem mindegy? Maffiózók, drogdílerok, uzsorások. A merdzsós csaj pasija. A lényeg, hogy két hónapja fenyegetnek.

– De honnan szerezzek én most százezer forintot? Tízezrem van a fizetésig. Robi, hát nem érted!? – kérdezte a lány, és már pontosan értette, mit akar tőle a másik.

A fiú megfogta a lány fejét, és maga felé fordította.
– Csak még egyszer, Bea. Kérek, még egyszer utoljára.
– Hogy megint adjam el magam? Azt akarod?
– Csak egyszer. Csak egyszer, édes Bea, akkor kifizetem annak a szemétnek a tartozást, és isten bizony, bemegyek a kórházba. Fél év múlva mindent újra kezdünk – és letérdelt a lány elé. – Tudod, a kutyaruhák...
– Valóban nem toltál öt napja?
– Esküszöm.
– Esküszöl az életedre? A kettőnk jövőjére?
– Esküszöm. Mindenre esküszöm, csak segíts. Utoljára segíts, Bea, és mindent rendbe hozunk.
– És bemész a kórházba?
– Esküszöm az életemre. Nem tolok, bemegyek, és megcsináljuk a kutyakozmetikát.

A lány öltözni kezdett. Nem szólt egy szót sem, és amikor a fiú mondani akart valamit, ujját a szájára tette. Mikor elkészült, felvette a kabátját, átölelte a fiút, és a szemébe nézett.

– Akkor még egyszer. De utoljára. Kifizeted a tartozásod, bemész a kórházba, utána indul a kutyakozmetika. Mindent rendbe teszünk. Az egész, rohadt, kibilient életünket. Szia, Robi, szeretlek! – mondta és elment.

A fiú leroskadt az ágyra, nézte a plafont, aztán felkászálódott, kivette a fiókából az utolsó fél gramm heroinját, hozta a kanalat, az öngyújtót, elővett egy fecskendőket, az övet, elkészítette az anyagot, elszorította a karját, megszúrta magát, és rágyújtott.

Kerékgyártó István (Kaposvár, 1953) író. Hurok című kötete a Könyvfesztiválra jelenik meg.

Nagy Betti

ÚJRATERVEZÉS

bevásárlólistát írsz
félreteszed a jövő havi rezsit
tavasszal a konyhát ki kéne festetni
a leárazott csizmát
ami csak jövőre lesz majd jó
most kell megvenni
Úristen, a terveink!
újratervezés, kedves!
egyszerre mordulunk fel
a Markusovszky kórház
sugárterápiás előterében
de szarok ezek a festmények!

Nagy Betti (Sümege, 1963) költő, Zalaegerszegen él.

LOVASI A NEVEM

(részlet)

Élőzenét a 70-es évek közepén, egy lakodalomban hallottam először, Ófaluban. Nagyobbik unokatestvéremnek, Valinak lehetett az esküvője, aki ma Bécsben dolgozik. Akkoriban nem vezetett közút a Mecsek keleti oldalában fekvő Ófalura, csak az erdőgazdaságon keresztül volt egy földút, amit nem használhatott boldog-boldogtalan. Az erdő szélén, a sorompónál egy bácsi ült, és ha nem helyi lakos hajtott arra, húsz forint útdíj ellenében (ami akkoriban komoly pénznek számított) nyitotta fel a sorompót. Apám megállt a bácsinál, kifizette az útdíjat, és megnyílt az út az ófalui lakodalomba. Ebben a zsákfaluban lakott a dédnagymamám, családunk Engel vonalának legidősebb tagja. Nagymamám testvére gyáros volt Sopronban és Szombathelyen, a háború alatt gyapjúzoknikat gyártottak a hadseregnek, ami a Rákosi-korszakban nem számított kimondott erénynek. El is vitték őket malenkij robotra, az ítélet szerint aktívan támogatták a horthysta, imperialista háborút. Ebben közös családom két ágának, a baranyiaiaknak és a vasiaknak a sorsa: a második világháború utáni periódust mindannyian megszenvedték, szinte mindenüket elvesztették, és a nulláról kezdhették újra. Nagymamám testvére nem tudta feldolgozni az igazságtalanságokat, egy-két évre rá meghalt, tönkrement a kisajátítás és a kitelepítés körüli megpróbáltatásokba. Három gyárunk volt a háború előtt, a vidéki társadalom krémjéhez tartoztak, ott voltak minden fontosabb társasági eseményen,

nagyvilági életet éltek, fiai jó egyetemeken tanultak külföldön. Nem ezt a jövőt képzelte a családjának.

Ófalu csodálatos, völgyekkel és dombokkal teljesen körülvárt település a Mecsek keleti lábánál. Mesebeli hely, mintha egy játékos kedvű festőművész skiccelte volna szabadidejében: az apró völgyet a szorosan rásimuló domboldalon kacskaringós utak tekerik körbe, amelyeken itt-ott elszórva nőnek ki a házak. Amikor gyerek voltam, szintiszta sváb falu volt, úgy harminc-negyven család élhetett itt, akik közül senki nem beszélt magyarul. Édesanyám szerint, aki hozzám hasonlóan nem beszél németül, kiskoromban beszélgettem a helybéli nénikkel, tehát értettem, amit mondanak nekem, és válaszoltam nekik. Nyaranta gyakran ott voltam a dédinél, a német biztos akkor ragadt rám természetesen módon, amit sajnós később ugyanolyan természetességgel felejtettem el (csak a német szexfilmek hoztak vissza később pár kulcskifejezést, de ez egy másik történet). Arra viszont emlékszem, itt ettem először ánizsos húslevest, ami egy tipikus sváb étel. Nagyon falánk gyerek voltam, nem csoda, hogy az ételek ízei élénken megragadtak az emlékezetemben. Ahogy véletlenszerűen felvillanó képek is: szaladgálunk az egyik családi mulatságban a bátyámmal a székek között, rárabolunk a különböző tálakra, és játszunk a többi gyerekkel. Mikor később súlyosodni kezdett a felnőttek szórakozása, gyorsan elvittek minket aludni. Nem gyereknek való ez. A hideg parasztházakban hatalmas dunyhák alá fektettek minket, mintha az óriások országába tévedtünk volna, úgy elvesztünk a takarók alatt. Pillanatok alatt el tudtam aludni a súlyos dunyhák alatt. Ezt a jó szokásomat a mai napig megőriztem, bárhol elalszom egy szempillantás alatt, egyszer még koncert közben is sikerült. (Mentségemre szóljon, ez egy késő éjszakai, üldögélős pajtakoncert volt Kapolcson, ahol azon kaptam magam két megregős dal között, hogy a homlokkal lebecsültem a mikrofont, be is zártam gyorsan a bulit.) Dédnagymamámék háza klasszikus tornácos ház volt, ami a domb löszfalában végződött, és úgy öt méterrel feljebb folytatódott. Fenn voltak a pincék, fa- és eszköztárolók, illetve még azok fölött voltak egy szinttel az állatok. A II. világháború előtt Erdélyben készített fényképeken lehet hasonló, földbe épített, szinteltolós házakat látni, mintha 50 évet visszacsúsztak volna ezek a sváb falvak az időben. Különös, zárványszerű léthelyzet alakulhatott ki ebben a faluban, amelyben a századok során idevetődött németek próbálták megteremteni a saját kis világukat. Egyik nagybátyám, Ádám bácsi, fél lábát elvesztette egy háborús ügyből kifolyólag, és a falu szenzációjának számított, milyen fessen ülte meg a lovat utána is. Kiálltak az öreg tantik a kapu elé, és büszkén nézték Ádám bácsi peckes lovaglását. Semmi ironia nincs ebben a történetben, sokkal

inkább azt mutatja, mennyire erős a túlélési ösztön a svábokban. Mindegy, mi van, vagy mi nincs, élni kell.

Visszatérve Vali lagzijára, ahogy megérkeztünk, és túlestünk a rokonok kötelező végigcsokolásán, egyből kiszúrtam a terem végében felállított zenekart. Elmúltam tízéves, túl voltam a saját lemezjátszó felett érzett eufórián, amely éppenséggel nem csillapította, hanem elmélyítette a popzene iránti érdeklődésemet. Elkezdett foglalkoztatni a zenekészítés gondolata. Jobban mondva, még nem a készítése, hanem a működése. Hogy kell ilyet csinálni? Mitől megy? A tévében láttam zenekarokat az *Egymillió fontos hangjegyben*, a különböző táncdalfesztiválokon és zenés ajándékkosarakban, de nagyon távolinak és megfjejt-hetetlennek tűnt az egész. Ki mit csinál a zenekaron belül? Melyik hangszer hogyan szól? Hogy rakják egymás mellé őket? Hogy áll össze a zene és a szöveg? Hogy lesz belőle végül egy ilyen kerek dal:

*„Várhatsz rám, kedvesem,
hosszú útról érzem,
elmesélem, mi történt velem.”*
(Sprint: Postakocsi)

Élőben teljesen másként hatott, mint tévében nézve. Pontosan, ahogy a focival is történt. Amikor apám először elvitt PMFC-meccsre, két dolog döbbenett meg: egyrészt, hogy milyen hatalmas egy igazi focipálya, milyen messze van egymástól a két kapu, és emiatt mennyit kell rohangálniuk szerencsétlen játékosoknak, másrészt, hogy színes a kép, amit látok. Otthon fekete-fehér tévéje volt mindenkinek, a szürke és a fekete ötven árnyalatában néztük a meccseket, halvány dunsztom nem volt a valóság színes focijáról. Tágra nyílt szemmel figyeltem, ahogy a zöld fűvön piros és kék-fehér mezbe öltözött játékosok rohangásznak, soha nem láttam ilyet korábban. Egyedül a bírók voltak feketébe öltözve. Kiabálták is nekik: „Három hülye!” Mindez ma már elképzelhetetlen azoknak, akik gyerekkoruktól kezdve színesben látják a meccseket a tévében. Mi csak annyit láttunk, melyik csapat van fehér mezben, melyik sötétben, de hogy az a sötét valójában piros, lila vagy zöld, csak a gombfocicsapatok színe és a Képes Sport poszterei alapján sejtettük. A legendás Katzirz Béla védte ekkoriban a Pécs kapuját, aki még az 1982-es focivébére is kijutott, igaz, csak második kapus volt Mészáros Bubu mögött, akin elment a belga meccs. Bezzeg, ha Béla védett volna, tuti megfogja Czerniatynski béna gurítását.

Komoly sokként ért a tömeg elementáris hangereje is az első alkalommal: folyamatosan ordítottak az emberek. Otthon ebből csak a morajlást lehetett hallani, a fene se gondolta volna, egyesek mennyit tudnak kiabálni, mialatt nézik a játékot. Hazai szurkolótábor, vendég szurkolótábor, rigmusok, énekek, de a leghangosabbak a magányos farkasok voltak. Nekem úgy tűnt, néhány fickó csak az üvöltözés miatt jár ki, be nem állt a szájuk egész meccsen. Szoty, héj kiköp, bekiabál. Tökmag, héj kiköp, bekiabál. Néha a szurkolótársakkal is vitába keveredtek, de legtöbbször a bírót és az ellenfél játékosait szidták. Megvolt a maguk egyenletes ritmusa, aminek alapjául az orális tevékenységek rendszeres ismétlődése szolgált. Ahogy üres lett a szája, muszáj volt beszélnie. Magot tett bele, csönd lett. Kiköpte, egyből kiabált. Elsőre váratlanul ért ez a kakofónia a lelátón.

A lakodalomban is ugyanilyen tátott szájjal álltam a zenekar előtt. Jé, ezek az emberek tényleg itt zenélnek előttem, amit most hallok, és mindenki hall, aki itt van, azt ők csinálják élőben. A lagzizenekar frontembere csillogó, piros gitárt fogott a kezében, és egy szintén piros, telefonzsinór jellegű kábel vezetett a gitárjából az erősítőbe. A szememmel többször is oda-vissza lekövettem a zsinór útját, hátha menet közben valahogy el tudom csípni a benne lopakodó hangot. Ez a csavart, tömör gitárzsinór hihetetlen komolyságot sugárzott számomra, mint egy elérhetetlen félistenre, úgy néztem a fickóra. Annyira belém vésődött ez a gyerekkori élmény, hogy mikor sok évvel később elkezdtem gitározni, pontosan ilyen kábelt vettem először magamnak, de később rá kellett jönnöm, semmivel sem jobb a sima feketénél. A lakodalom java részét a zenekar mellett töltöttem, csak tányért váltani mentem vissza az asztalunkhoz. Soha ilyen kevés gond nem volt velem vendégségben.

A másik meghatározó gyerekkori zenei élményem is vélhetően ugyanebben az évben, 1977-ben történt. Valójában ez az első koncert volt, ahol nézőként ott lehettem. A Bányásznapot Pécsen az egykori Ho Si Minh parkban tartották, ami ma a PMFC edzőpályája. Három focipálya található itt, de akkoriban csak egy salakos volt, amin bárki játszhatott, a park többi részén egy játszótér terült el, a híres Nagyjátszó, ami a domb aljában végződött. Mindig szeptember első vasárnapján tartották a Bányásznapot, az 1919. szeptemberi tatabányai csendőrsortűz áldozataira emlékezve. Ha jól emlékszem a korabeli beszédekre, a szokásos célokért, emberibb munkakörülményekért, több fizetésért tüntettek a tatabányai bányászok. A Tanácsköztársaságot éppen csak leverő horthysta csendőrök viszont jobbnak látták egy sortűzzel elejét venni az ilyesfajta kezdeményezéseknek. A Bányásznapot fontos nyárzáró ünnepe volt a pécsieknek, számos helyszínen rendeztek programokat, több tízezren mászkáltak

keresztül-kasul a városban. A Ho Si Minh parkban a vurstli, a céllövölde és az óriáskerék mellett egy színpadot is felállítottak, ahol koncerteket rendeztek egész nap. Ebben a bizonyos évben (nevezzük szerényen zenei eszmélésem évének) a legendás Apostol együttes lépett fel. Fura ellentmondás jellemezte ezt a bandát, részben „Nehéz a boldogságtól búcsút venni” típusú háziasszony-szomorító nótákat játszott, ami garantálta meghívásukat az összes bányász- és kohásznapra, részben pedig a zenészek önbecsülését szolgáló fura, szoftprogresszív jazzrockot, mindezt egy kalapos, hosszú szakállú énekes, Meződi Józsi elővezetésében. Érdekes alakzatnak számítottak a korabeli slágerzenében.

Azért is emlékszem ennyire jól erre az évre, mert 1977-ben látogattak meg minket utoljára nyugat-németországi rokonaink, Waltraud és Konrád. A látogatás ténye magában kevésbé maradt volna meg, de ajándékot is hoztak, ami segített az élmény elraktározásában. Egy farmernadrágot és egy pólót kaptam, amiket fel akartam venni a koncertre, de óriási csalódásomra a farmernadrág nagy volt, a póló meg kicsi. A trikón fehér alapon késsel egy tizenhárom szám virított, kicsit az argentinok mezére emlékeztetett, állati menőn nézett ki. Ez volt életem első olyan ruhadarabja, ami kimondottan tetszett. Az Apostol-koncert napján még beleerőttem magam valahogy a pólóba, de a farmerbe hiába fűztem övet, annyira lötyögött a pipaszár lábaimon, hogy menet közben hangosan csattogott a sípcsontomon, így végül a bejártatott magyar gatyámban mentem.

A koncert kora délután kezdődött a Nagyjátszón a focipálya mellett, és meglepően kevesen álldogáltak színpad előtt. A bányászok egy része biztos nem akart búcsút venni a boldogságtól, helyette a Záray-Vámosi párost választották a város másik végében. A szellős közönségnek köszönhetően egész közel tudtam férközni a színpadhoz, és hosszasan figyeltem az Apostol zenészeit. A lakodalmas zenekarhoz hasonlóan itt is a hosszú hajú gitáros fogott meg, őt bámultam legtovább. Továbbra is megfeszített volt számomra, miért nem kell folyamatosan néznie a kezét, hogy mit játszik, miért csak olykor-olykor pillant oda. És ő is énekelt gitározás közben, ami még komplikáltabbá tette a helyzetet. Megannyi fontos kérdés. Mint egy indián nyomkereső, próbáltam minden apró részletet megfigyelni és megjegyezni. Itt már kicsit tovább léptem, mint a lagziban: egyesével megnéztem a többi zenészt is, próbáltam kiszűrni az adott hangszer hangját az összhangzataból. A dobbal nem volt nehéz dolgom, látványosan passzolt a hang és az ütő mozdulat, ha a gitáros vagy a szintis szólózott, azt is gyorsan azonosítani tudtam, de pár perc múltán a basszus- és a ritmusgitár hangját is ki tudtam választani. Lenyűgözött, ahogy a sok különböző hang összeáll egy harmonikus egységbe, és olyan érzetet kelt, mintha csak

a nagy egésznek köszönhetnék létüket és értelmüket. Meződi Józsi szívhez szólan énekelt, bányászszem nem maradt szárazon a koncert végére. Helybéli srác volt, pécsi születésűként vitte országos hírnévre, rá minden lokálpatriótának büszkének illett lenni. Ma is büszkéek lehetünk rá: feleségével igényes éttermet vezet Budán a villamosremíz mellett, isteni a „Zsüti levesük” (húsleves gazdagon maceszgombóccal).

Noha Kovács Kati nem mondható tősgyökeres pécsinek, egy évvel később az ő koncertjén ötször annyian voltak, mint az Apostolén. Mégsem Kovács Kati, hanem az Apostol koncertje lett gyerekeim meghatározó élménye, mert inentől kezdve, mikor bakelitlemezeket vagy Komjáthy György *Csak fiataloknak* című rádióműsorát hallgattam, szét tudtam választani magamban az egyes hangszereket. Aha, ez az orgona, ami most szól, ez mögötte a basszusgitár, a másik pedig a ritmusgitár. Már nem csak egyben hallottam a dalt, hanem szét tudtam szedni a hangzást az elemeire, így kezdtem megérteni, miként kell felépíteni egy dalt. Elérhető közelségben éreztem egy saját dal megalkotását. Már csupán gitározni kellett megtanulnom.

Lévai Balázs (Budapest, 1968) televíziós-rádiós szerkesztő, műsorvezető, rendező.
Lovasi a nevem című életrajzi kötete Könyvhétre jelenik meg a Libri Kiadónál.

Háy János

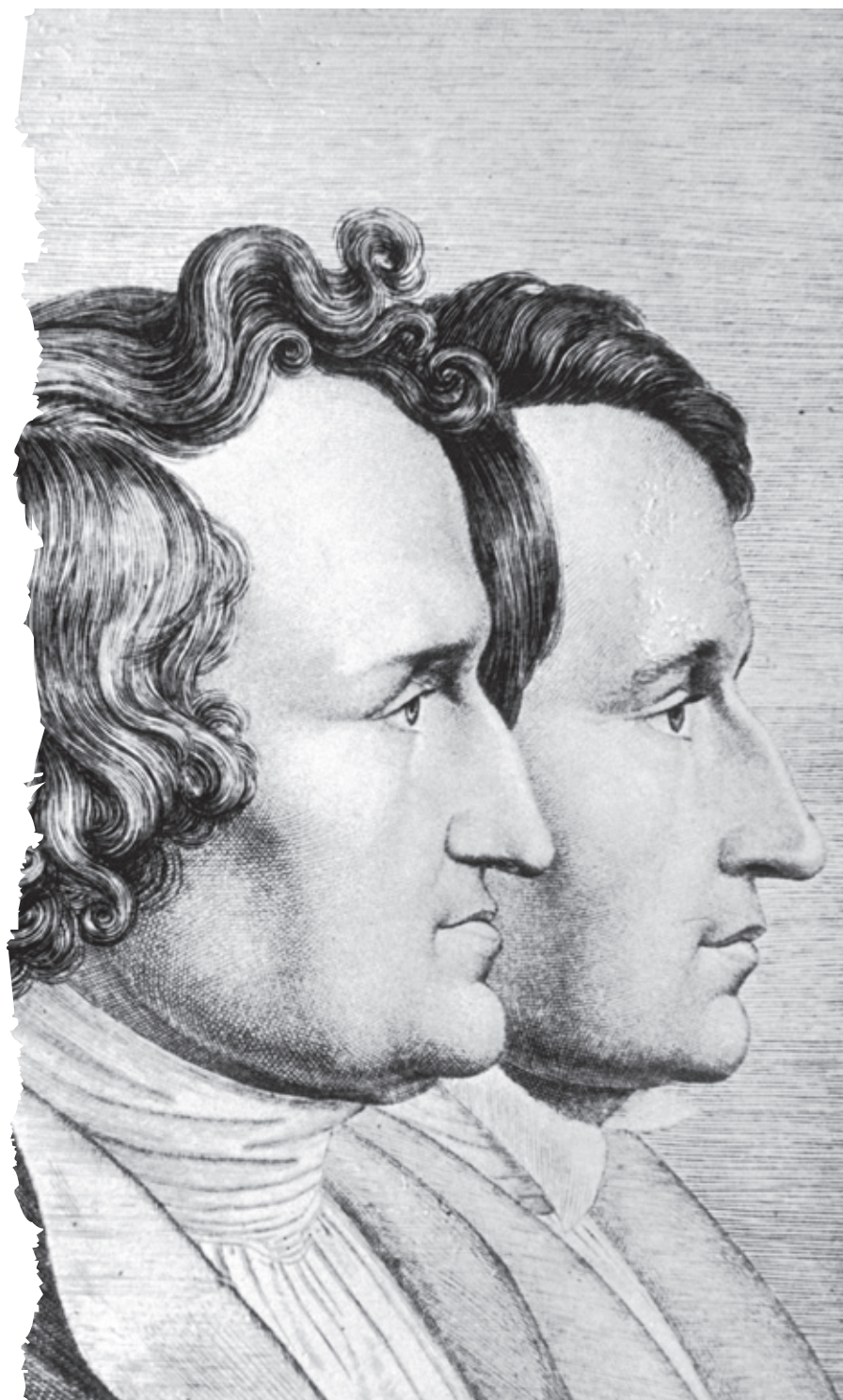
ESTE

Tegnap meghalt E. anyja.
Vagy tegnapelőtt.
Nem emlékszem.
Beszélt valami szálakról,
amelyek most végképp
megszakadtak.
Hogy a gyerekei, és itt utalt
egy túlvilági lényre,
holott
csak a halálról volt szó.
Hogy a gyerekei, valamint
eközött a túlvilági lény között,
immáron ő tartja a kapcsolatot.

Néztem, hol őt,
hol a pohárban a bort.
A lebontásra gondoltam.
Ahogy a szervezet
birkózik az alkohollal.
Reggel már csak a szájszag marad,
és a rossz közérzet.
Nem lesz emléke az estének,
hogy például az is elhangzott.
Amikor ránéztem, akkor mondta,
hogy most már ő a soros,
akit időben,
vagy épp idő előtt, ki tudja,
részeire bont az idő.

Háy János *(Vámosmikola, 1960)* József Attila-díjas költő, író, drámaíró.
Legutóbbi regénye: Mélygarázs (2013).

VIZIBILNI

„A MESÉK NAGYON SOKAT KÖSZÖNHETNEK JACOBNAK ÉS WILHELMNEK”

Korán meghalt apjuk, idővel nagynénjük nevelte őket. Sokat szűkölködtek és sokat dolgoztak, de mindig hittek a mesékben. Jacob és Wilhelm Grimm gyűjtötte össze azokat a fabulákat, amelyeken mindannyian felnőttünk. A békakirályfi, Csipkerózsika, Hófehérke, Babszem Jankó, Hüvelyk Matyi, Hamupipóke, Jancsi és Juliska, A halász meg a felesége, Piroska és a farkas mind-mind az ő mesekönyveikből léptek ki. Idén 200 éves a Gyermek- és családi mesék című kétkötetes gyűjteményük (a második kötet 1814 karácsonyán jelent meg). A két testvér könyvét a harmadik fivér, Ludwig Emil illusztrálta. Jacob és Wilhelm nyelvészként is maradandót alkottak. Szederkényi Olga Márton László író, a Grimm-mesék egyik fordítóját, valamint Boldizsár Ildikó mesekutatót kérdezte a fivérekről és történeteikről.

Szederkényi Olga: – Milyen szellemi környezetben nőttek fel a fivérek?

Márton László: – Azt a korszakot, amelyben a Grimm testvérek fiatalsga telt, Goethe-kornak, „Goethezeit”-nek nevezik a germanisták. Ennek legfontosabb jellegzetessége az, hogy a klasszika és a romantika azonos időben, egymást erősítve léteztek a német kultúrában, nem úgy, mint a franciáknál, ahol a színre lépő fiatal romantikusok programszerűen leváltották a klasszicizmust. A Goethe-korban Weimar, a klasszika fészke és Jena, a korai romantika fellegvára nemcsak térben, hanem szellemileg is közel volt egymáshoz. Amúgy a német közvéleményt a tudomány és a művészet mellett akkor is leginkább a politika foglalkoztatta. A meseanyag gyűjtésekor javában zajlottak a napóleoni háborúk. A veszfáliai királyság, amelynek a fiatal Grimm fivérek tisztviselői voltak, szintén bonapartista képződmény volt. Vagy, hogy mást ne mondjak, egy évezredes fennállás után 1806-ban szűnt meg a Német-római Császárság. És még sorolhatnám.

SZO: – Két komoly tudós miért fordul olyan „gyermetegség” felé, mint a mese?

ML: – Leginkább saját művészi és gondolkodói ihletük sugallatára. De a közeli példakép és minta Arnim és Brentano népdalgyűjteménye, A fiú csodakürtje volt. További fontos ösztönzés volt az a kincsesbánya, amely ekkoriban fel-

tárult előttük, a kolostori és városi levéltárak, kéziratárak, amelyeknek gazdag anyagát munkakörükből adódóan átnézhatték. Fantasztikus anyag lehetett a kezükben! Levelek, naplók, tanúvallomások, jegyzőkönyvek, krónikák, amelyekben ott lüktet a régi paraszti, városi, nemesi élet annak minden sűrűségével és gazdagságával.

SZO: – Rengeteg legenda kering munkamódszereikről, miszerint járták a vidéket, és a jámbor mesemondók ajkát elhagyó történeteket szó szerint lejegyezték.

ML: – Ellentétben a közhiedelemmel, nagyon kevés szóbeli gyűjtést végeztek. Mint mondtam, eleinte szinte kizárólag régi kéziratokat és nyomtatványokat dolgoztak fel. Csak fokozatosan jöttek rá, hogy kortárs adatközlőktől is kaphatnak használható anyagot. Ezeket sem ők jegyezték le, nem is lett volna rá idejük, hanem barátaik, ismerőseik, akik aztán levélben továbbították a lejegyzéseket. Fontos az is, hogy a Grimm testvérek eleinte nem meséket akartak gyűjteni, hanem – ahogy ők mondták – költői és történelmi regéket. Arra csak menet közben jöttek rá, hogy a mesék (a „költői történetek”) és a mondák (a regionális mítoszok, a hiedelmek és a történelmi regék) két különböző szövegcsoport alkotnak. Ne feledjük: egyszerre dolgoztak a Családi meséken és a hasonló terjedelmű Német mondákon, amely az összehasonlító mítoszkutatásnak ma is egyik alapműve. Ez utóbbi munkának is megvan a teljes magyar kiadása, ugyanúgy közösen fordítottuk Adamik Lajossal, mint a 80-as években a meséket.

SZO: – Kik voltak akkoriban a mesemondók?

ML: – Tévhit, hogy a népmese kizárólag paraszti műfaj volt. Polgári, sőt ne-

mesi családokban is voltak kiváló mesélők, akik rengeteg áthagyományozott mesét tudtak. A testvéreknek nagyjából jómódú polgárosszonyok voltak az adatközlők. Sok volt közülük hugenotta, vagyis francia eredetű. Rengeteg régi francia motívumot megőriztek a meséikben.

SZO: – Hogyan dolgozott együtt Jacob és Wilhelm? Mi volt közöttük a munkamegosztás alapja?

ML: – Másképpen dolgoztak a mesegyűjtemény, és másképpen a mondák szerkesztésekor. A mesegyűjtemény inkább tekinthető irodalmi alkotásnak: a német romantikus szépróza egyik csúcsteljesítménye. Ez főként Wilhelm érdeme, akinek nagyon jó írói képességei voltak. Jacob inkább rendszerezte, Wilhelm inkább megszerkesztette, megmunkálta a szövegeket. Ha több mesevariáns volt ugyanarra a témára, összegyúrta őket. Ha egy motívum vagy fordulat hiányzott egy – amúgy értékesnek tartott – szövegből, azt ő egy másik, hasonló, de kevésbé szép vagy részletes szövegből pótolta. A tájnyelvi szövegeket lefordította irodalmi németre, és csak ízelítőnek hagyta meg a gyűjtemény kétszáz meséje közt néhány alsófrank vagy alemann szöveget. Azokat nem is könnyű megérteni egy átlagos német olvasónak. A mondagyűjteményt inkább tudományos munkának szánták: ott rövidebb, sprődebb, csiszolatlanabb szövegek vannak. Azok inkább Jacob keze nyomát viselik.

SZO: – Mennyire érdekelte a közönséget Grimmék munkája? Az első rész évi 300 példánya, illetve a második rész évi 75 példánya soknak, normálisnak vagy kevésnek mondható?

ML: – A mesegyűjtemény recepciójának hosszú története van. Nem rögtön lett sikeres, de a testvérek szerencsére sokáig éltek, és időskorukban láthatták, amint

egymás után fogynak el az új kiadások. A gyűjtemény 1840 után megugró népszerűségében közrejátszik a mesék tartalmi és formai változatossága és a Wilhelmnek köszönhető szép, tömör, tiszta szövegstílus, de az is, hogy a mesék a XIX. században, a romantika személyiségképének köszönhetően egyre divatosabbak lettek. Hogy egy másik példát mondjak a korból: Andersen hiába erőlködött, hogy befusson a drámáival vagy a regényeivel. Addig nem találta meg a saját hangját, amíg a mese műfajára rá nem akadt. Visszatérve Jacobra és Wilhelmre: a mese-

gyűjtemény részévé vált a német kulturális identitásnak, méghozzá éppen a német egység létrejötté, 1871 után. Valami lényegeset fejez ki a német nemzeti jellegből, ahogy Goethe Faustja is, viszont távol áll tőle a nacionalista ideológia, és ugyanúgy szól a nem német olvasóhoz, mint a némethez. Ezenkívül az emberi psziché rejtett, mélyen fekvő rétegeihez ad utat és értelmezési modellt, és emiatt felfedezték a pszichológusok, sőt újabban a pedagógusok is.

SZO: – Kinek szánták gyűjteményüket?

ML: – A Grimm testvérek úgy képzelték, hogy művük családi olvasmány lesz: a felnőttek a mese poézisében, a gyerekek az izgalmas vagy mulatságos történetekben, illetve magában a mesehallgatás aktusában lelik majd örömeiket. Ez így, ebben a formában sohasem valósult meg, de az tény, hogy a Grimm-meséket ma sem csak olvassák, hanem hallgatják is, méghozzá gyerekek és felnőttek egyaránt. Ha egy fiatal anya tanácsot kér tőlem Grimm-ügyben, én mindig a teljes gyűjteményt ajánlom neki. A válogatásokról lebeszéltem, a lebutított átdolgozásokról még inkább. Kicsi gyerekeket jobb megkímélni az olyan ijesztő meséktől, mint A levágott kezű lány, de ilyenből azért nem sok van, talán tíz. És mindig azt ajánlom a szülőknek, hogy lehetőleg szabadon, saját szavaikkal meséljenek, az jobb, mint a felolvasás, de persze lehet olvasni is a meséket.

Szederkényi Olga: – A francia Charles Perrault már Grimmék előtt lejegyezte a leghíresebb „Grimm-meséket”. Mégsem olyan híres mifelénk...

Boldizsár Ildikó: – Nagyon is híres, csak nem tudjuk, hogy az... A legnépszerűbb mesék ugyanis az ő nevéhez fűződnek. Perrault nem dolgozott akkora meseanyaggal, mint a Grimm testvérek, de az a kilenc mese, amelyet ő jelentetett meg először, méghozzá 1697-ben, vagyis 115 évvel Grimmék előtt, mégis halhatatlanná tette őt. Ez a kilenc mese pedig a következő: Csipkerózsza, Piroska és a farkas, A kékszakállú herceg, Csizmás kandúr, A gyémántot szóló lány, Hamupipőke, Szamárbőr, Csibók herceg és Hüvelyk Matyi. Annak, hogy a francia mesélő mégsem olyan híres, mint Grimmék, az az oka, hogy az ő meséi inkább klasszicista műmesék, amelyek – Perrault céljainak megfelelően – jelentősen eltérnek a hagyományos népmeséktől. Perrault a 17. század végi francia szalonok ízléséhez igazította a mesék stílusát, ami nem tudott „időt álló” maradni. A szájhagyományban élő népmesék szakavatott „irodalmiasítása” Grimméket jellemezte.

SZO: – Miben voltak korszakalkotók a Grimm fivérek? Egyáltalán, tényleg megelőzték a korukat? Valóban forradalmasították a meseírást?

BI: – A mesék nagyon sokat köszönhetnek Jacobnak és Wilhelmnek, a két huszoneves fiatalembernek, akik 20, illetve 21 éves korukban nekiálltak meséket gyűjteni. Nem csak amolyan „romantikus hevület” volt ez a részükről, hanem komoly tudományos érdeklődés, amelyet a hagyomány tisztelete vezérelt. Ők nem értettek egyet a Perrault-féle meseátírási technikával, amely saját koruk meseíróit (pl. Brentano, Tieck, Hauff) is jellemezte. Határozottan tiltakoztak a mesék önkényes alakítgatása ellen, ami sok esetben nem jelentett mást, mint a mesék lealacsonyítását, nevetségessé tételét, vagy finomkodó, netán bizarr köntösbe öltöztetését. Ahogy a fivérek mondták: ők tartózkodnak mindenféle „szándékos, kény és kedv szerint összeférelő, sőt – enyvező átalakítástól”. Persze ők is hozzányúltak a szövegekhez, de a tartalom iránti alázattal tették ezt. A Grimm testvérek e merőben más szemlélete valóban új utakat nyitott meg Európa többi országában is a mesék gyűjtése és rendszerezése előtt.

SZO: – Mi volt a céljuk?

BI: – Elsődleges céljuk a hatalmas mesekincs összegyűjtése és rendszere-

Boldizsár Ildikó

zése, azaz megmentése volt, de jóval többet értek el ennél, amit a máig tartó népszerűség is mutat. A Gyermek- és családi mesék tudományos értékű forrásanyagként éppúgy rendkívüli gyűjtemény, mint kultúrtörténeti kincsebányaként. Emellett a testvérek a könyv előszavában azt is nyilvánvalóvá tették, hogy a mesékkel „gyönyörködtetni” is akarnak, sőt a „nevelés szolgálatába” is szeretnék állítani a történeteket. Ezeket a célokat maradéktalanul elérték, sőt túl is teljesítették, hiszen a gyűjtemény lett az alapja az összehasonlító mesekutatásnak is.

SZO: – Melyek a Grimm-mesék állandó kellékei, jellemzői?

BI: – Erre nagyon nehéz válaszolni, mert Grimmék nem tettek „kellékeket” a mesékbe, azaz tartalmi szempontból nem változtatták meg a történeteket. A Grimm-mesék ugyanazokkal a „kellékekkel” dolgoznak, mint a népmesék általában: hiedelemlények, természetfölötti lények, elvarázsolt emberek és állatok, átváltozások, csodák stb. A „grimmes jellemzőket” kizárólag stílári szinten lehet megragadni. Ami megkülönbözteti ezeket a meséket más népek meséitől, az elsősorban a rendkívüli tömörség: egy-egy mondat mögött elképesztő epikai bőség húzódik meg. Ez főleg akkor derül ki, amikor elkezdjük kibontani az adott képet. Ha egy mese elején mindjárt ezt halljuk (nézzük csak, hol nyílik ki éppen a kezében tartott könyv): „Volt egyszer egy királyné, akit a mi Urunk meddővé tett, és nem szült gyermeket”, máris előttünk van egy sorstragédia minden eleme, a hozzá fűződő kérdésekkel együtt. És szinte valamennyi mesekezdő mondat ilyen, a mese többi mondatáról nem is beszélve. Nem véletlen, hogy a pszichoanalitikus mesekutatás elsősorban a Grimm-mesékre építette a maga módszertanát. A mondatokba zárt tömörség, az információsűrűség nagyon jó alapot biztosít arra, hogy mindenki a maga egyéni mintázata szerint bontsa ki a jelentéseket.

SZO: – Az édesanya sok történetben hiányzik, ennek mi az oka?

BI: – A mesék mindig a valóságból táplálkoznak. Régebben nagyon sok gyerek nőtt fel vér szerinti anya nélkül, s ebből a helyzetből rengeteg probléma adódott. Mivel a mesék sokat foglalkoznak problémás élethelyzetekkel, ez a tény sem maradhatott ki belőlük. De a pszichoanalitikus mesekutatóknak van egy saját válaszuk is erre a kérdésre, még hozzá az, hogy a mostohaanyák tulajdonképpen a vér szerinti anya „árnyékosabb”, „démonibb” arcát hivatottak megjeleníteni a történetekben, s ezzel jó szolgálatot tesznek az anyák iránt érzett ambivalens érzések feldolgozásában.

SZO: – Hogyan alakultak át a mesék 5 évtized alatt? A fivérek belenyúltak a szövegekbe, a történetekbe? Állítólag a kegyetlenségekből visszavettek...

BI: – A fivérek már az első kiadásokban belenyúltak a szövegekbe, ezt szeretném hangsúlyozni. Azért is emlegetjük „Grimm-mesékként” ezeket a történeteket.

De Benedek Elek meséi is csak annyiban Benedek Elek-mesék, amennyiben Elek apó stilizálta a szöveget. Az ő esetében bárki összehasonlíthatja az eredeti szöveget a Benedek-féle változattal, hiszen a Móra Kiadónak van egy olyan 3 kötetes kiadása, amely végén Kovács Ágnes néprajzkutató minden mesének megadja a forrását. Grimmék esetében csak a kutatókra hagyatkozhatunk, akik szerint az egységesítés, bővítés, rigmusok alkalmazása, a gyakori szentenciák mind-mind a fivérek műve.

SZO: – Mit tanulhatunk ezekből a mesékből? Hiszen itt nem csak a jó és a rossz harcáról van szó...

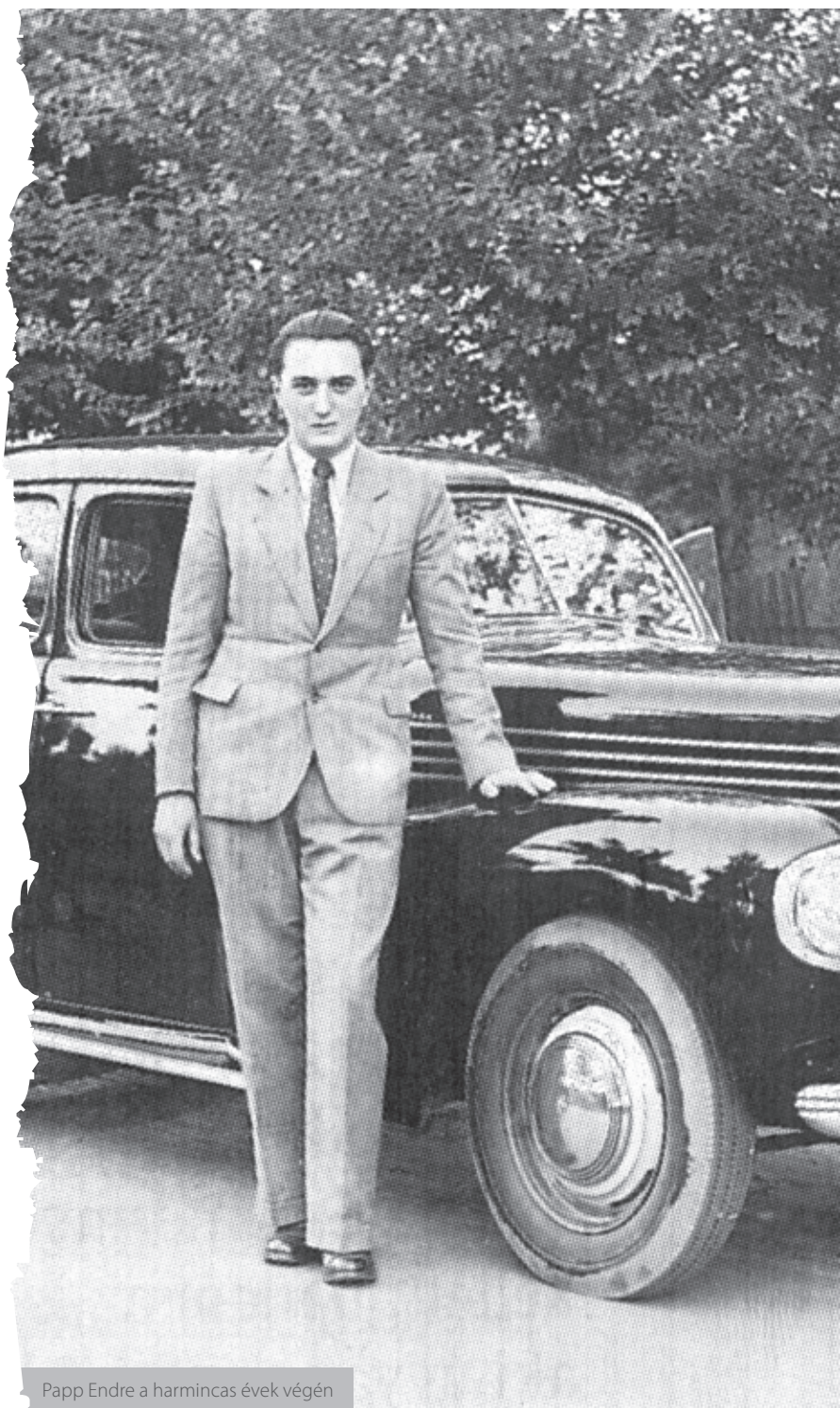
BI: – Minden mese másra tanít, s mivel több mint kétezer mesetípus létezik, nehéz lenne most felsorolni minden tanítást. A tanulságokat, üzeneteket egyébként több szinten is meg lehet fogalmazni. Én úgy szoktam mondani, hogy minden mesének van egy profán és egy beavatási (szent) tanítása. A profán tanítás mindig egyértelmű a mesében, szinte mindegyik közmondássá, közhellyé fordítható. A beavatási tanításokért meg kell küzdeni, azok csak nehezen mutatják meg magukat, s minden esetben az egyéni életút fényében nyerne csak értelmet.

SZO: – Ön azt mondja, hogy a meseterápiában rendkívül népszerűek a Grimm-mesék. Főleg Hófehérke, Hamupipőke és Csipkerózsika alakja. Mi lehet ennek az oka? Csak a főhősnővel azonosulnak az emberek, vagy akár a gonosz mostohával is?

BI: – Ezek a női mesehősök a legismertebbek, mindannyian találkozunk velük gyermekkorunkban, ezért kerülnek oly gyakran elő. De amióta egyre több felnőtt olvas mesét, már olyan női alakok is feltűnnek a terápiás munkában, mint Tavgat, Zöhrje, Zarnijar vagy Akiko. Ezek a mesehősnők szintén fontos azonosulási minták, ezért örülök a megjelenésüknek. Egyébként a terápiában nagyon is szükség van arra, hogy egy nő ne csak a pozitív mesehőssel tudjon azonosulni. Ha a meseterápiában nem kerül sor arra, hogy valaki a mostohával is azonosulni tudjon, a terápia sikertelen marad. De persze szép számmal vannak olyanok, akik épp azért jönnek el terápiába, mert a mostoha alakjában ismernek magukra. Ez egyáltalán nem ritka, de ennek felismerése kétségkívül igényel némi önismeretet.

Szederkényi Olga jogászként végzett, 15 éve újságíróként dolgozik. Évekig a Magyar Televízió brüsszeli tudósítója volt, majd a Magyar Rádió külpolitikai riportere lett.

Ha JÓSZAKÁCS

Papp Endre a harmincas évek végén

Cserna-Szabó András

BÉCSI TÖLTÖTT KÁPOSZTA ROLLING STONES MÓDRA

Mi köze Mick Jaggernek a hortobágyi palacsintához? Keith Richardsnak a Puszta koktélhoz? Jerry Hallnak a vőlegény-leveshez? Nyilvánvalóan semmi, válaszolnánk, ha könnyelmű és léha módon nem olvastuk volna Papp Endre A vendéglős és híres vendégei című könyvét (1999). Utazzunk a császárvárosba, és vegyünk részt egy hamisítatlan magyaros eljegyzési vacsorán a Rolling Stonesszal!

Papp Endre (1920–2008) régi vendéglátós dinasztia sarja volt, „a kocsmasztal alatt született”, ahogy akkoriban mondták. A családi vendéglőben, a kispesti Gödörben kezdte pályáját egészen fiatalon, majd a szintén kispesti Halásztanyán folytatta. Legendává a pesti Mátyás Pince és a bécsi Mathiaskeller vezetőjeként vált. Ő volt a háború utáni magyar konyha egyik nagy (ha nem legnagyobb) feltalálója, többek között a brassói aprópecsenye és a dorozsmai molnárponty megalkotója is, előbbit 1071 sertésfarokból készítette legelső alkalommal, utóbbiért 50 forint újíttási díjat kapott.

Apját, Papp Józsefet, a Gödör tulajdonosát úgy ismerték Pesten, mint a „szálka nélküli ponty” kiagyalóját, vendégül látta híres halászlevére a walesi herceget és Pacelli bíborost, a későbbi XII. Piusz pápát is. 1938-tól a Halásztanyát vitte a család, a törzsvendégek közé tartozott Csontos Gyula, akinek a fatányéros és a csapolt sör volt a kedvence, és Jávor Pál, aki viszont a pacalpörköltet favorizálta. Az ötvenes években Papp Endre már a Mátyás Pincét vezette, gyorsan odaszoktak a művészek: Ruttkai Éva, Gábor Miklós, Sinkovits Imre, Bárdy György... (és persze a politikusok is, mint például Aczél György). Honthy Hanna a kolozsvári töltött káposztát, Elisabeth Taylor és Richard Burton a brassói aprópecsenyét szerette. Papp így ír saját kreációjának, a „brassóinak” születési körülményeiről: „mit kezdhettem 1071 darab sertésfarokkal, amit egy hétvégén leraktak a Mátyás Pince raktárába? (...) Mit volt mit tenni, a chefemmel lefaragtattam (ezt szaknyelven snátolásnak hívják) a kevés húst a csontról-porcra, hagymás zsírban megpirítottuk, hozzáváltunk kevés paradicsomot, zöldpaprikát, fűszereztük borssal, tettünk bele csöpp fokhagymát, néhány szál friss zöldséget, vékony csíkokra vágott szalonnát, s hagymás reszelt burgonyával tálaltuk. Most már csak nevet kellett adni az új sültnek.”

A Mathiaskeller a nyolcvanas években

A Mátyás Pincében megfordult Lamberto Gardelli, Tito Gobbi, Orson Welles, Roger Moore, Grace Kelly, Anthony Quinn, Yehudi Menuhin, Jevgenyij Jevtusenko. Titónak a halászlé ízlett legjobban, Hruscsovnak a hortobágyi palacsinta és a ropogós malacsült, Mitterrand-nak a Lánchíd brandy, Nixonnak a Budapest bélszín.

A bécsi magyar vendéglő ügyét elsősorban a Belkereskedelmi Minisztérium szorgalmazta. Nem minden osztrák örült annak, hogy a „kommunisták” (ha csak vendéglátó-ipari szempontból is) megvetik lábukat a belvárosban. A hetvenes évek legelején az adósságok miatt bezárt Liesinger Stadtkellert veszik ki a magyarok a Liesinger Sörgyár tulajától, és a Bécsben elhunyt Mátyás királyról nevezik el a helyet Mathiaskellernek.

A bécsi Mátyás is gyorsan befutott. Egyik törzsvendége éppen Rudolf Kirchschräger, az osztrák köztársasági elnök lett.

Teltek-múltak az évek. 1982 márciusában¹ Papp Endre éppen üldögélt bécsi irodájában, már dél volt. Egy fiatalember lépett be, és bécsi dialektussal azt mondta, hogy ő bizony Mick Jagger megbízásából van itt. Papp Endre alig kapott levegőt a meglepetéstől. Mire kijött az irodájából, az isteni Mick már a vendéglőt mustrálta. Mikor észrevette a vendéglőst, szó szerint ezt mondta: „El tudna-e vállalni egy százötven fős partit? Este tizenegyre, a koncertem utánra. Ha igen, itt tartom az eljegyzésemet. Pénz nem számít, mert

ez a menyasszonyom az igazi. Érte mindent, mindenből a legfinomabbat. Érte, az igazi. Szóval, vállalja?

Papp Endre hozzáfűzi: „Akkor is vállaltam volna, ha nem biztosít arról, hogy ő az igazi.”

A rocklegenda mindenben szabad kezet adott Pappnak. Mindössze két kikötése volt: a bourbon whiskey-ből kor-

¹ Papp Endre valószínűleg rosszul emlékszik, már ami a márciust illeti. 1982. július 3-án lépett fel a Stones Bécsben, a Praterstadionban.

látlan mennyiség álljon rendelkezésre, és a fogadás végén szolgáljanak fel francia pezsgőt. Azzal így is lett, ám volt még egy ital... Mick Jagger Papp Endre javaslatára megkóstolta a „Pusztai koktélt”, melynek születése történetesen összefonódik a brit királyi családdal. Amikor a walesi herceg (a későbbi VIII. Edward, aki lemondott szerelméért a trónról) a pesti Ritzben lakott, közölte az igazgatóval, hogy szereti ő a barackpálinkát, de most már valami rendes magyar koktélt inna. Magyar koktél nincs – lett volna a helyes válasz, ám Marentsics Ottó még a szállodásoknak abból a régi kasztjából származott, akik számára a „lehetetlen” szó nem bírt jelentéssel. „Máris hozom a legjobbat” – mondta, és már indult is. Barackpálinka, pécsi gyomorkeserű (a Mecsek gyógynövényeiből), száraz tokaji szamorodni – kész is lett a magyar koktél. „Jó ez a koktél. Mi a neve?” – kérdezte a herceg. „Természetesen Pusztai koktél” – mondta az igazgató faarccal és nyeglén, mintha már az ősapja is ezt itta volna az ópusztaszeri országgyűlésen.

Ahogy a walesi hercegnek, Jaggernek is ízlett az első magyar koktél, így hozzájárult ahhoz, hogy a whiskey és a pezsgő mellett ezt is felszolgálják a partin. A rajongók az étteremig kísérték koncert után a Rolling Stonest, rendőrök és biztonságiak védték a Mathiaskellert a nemkívánatos vendégektől. A százötven fős eljegyzési mulatság hajnalig tartott. A precíz vendéglős jóvoltából még a menüt is

tudjuk. Vőlegényleves (marhahús és csont, sárgarépa, petrezselyem, zeller, vörshagyma, paradicsom, tojás, fűrjtojás, só, bors), hortobágyi palacsinta, fehérvári lakodalmas káposzta (egyfajta kapos, debreceni töltött káposzta), pandúr- és Csáky-rostélyos, bábolnai fokhagymás csirkecomb és Johann Strauss-torta (a pontos receptek is megtalálhatóak Papp Endre visszaemlékezéseiben).

Jaggernek – Papp szerint – a hortobágyi palacsinta ízlett legjobban, de az is lehet, hogy már összevissza beszélt hajnalban a sok whiskey-től. Azért azt szívesen megnéztem volna, hogyan fest Keith Richards a huszadik Puszta koktél után...

A bécsi vendéglős – nem minden malícia nélkül – a menyasszonyról (Jerry Hallról) mindössze ennyit mond: „A fiatal hölgy, akit Mick Jagger *az igazinak* nevezett, elragadó volt. Hogyan is gondolhattam volna, hogy más igaziak is voltak és lesznek.”

HOLLAMVE RÉS

Fotó: GRENCŐ ISTVÁN

Nemes Z. Márió

A GYÖNGYSZEMÉT MATERIALIZMUSA

(Sziveri 60)

Sziveri Jánosé az utóbbi évtizedek egyik legkevesbé „higiénikus” lírája. Ez azt jelenti, hogy intellektualizáló-esztétizáló líratradíciónkban Sziveri poétikai „dirty talkja” igazi jelentőséggel és hatékonysággal tudta felruházni az „anyagi-testi-lenti” (Mihail Bahtyin) képzeteit. Nem hatásvadászatról, a „trágárság” üres mechanikájáról beszélek, hiszen a „szarból” költőileg csak úgy lehet „aranyat” csinálni, ha a szarnak világviszonya lesz a költészet által, nem pedig csak áthatóbb szaga. Ugyanakkor ez azért mégsem a „káromkodásból katedrális” népi-metaforikus programja – a fekáliából büntetlenül nem lesz diadém, de attól még „beszédes” maradhat, hiszen mondhat valami kínosat arról, hogy honnan jöttünk és kik vagyunk.

André Breton „szarfilozófusnak” csúfolta Georges Bataille-t, mert a szürrealista módszertan idealizmusával szemben nem átalott „földhözragadt” témákat is átgondolni, vagyis egyfajta „alantas materializmus” felől közelítette meg létezés és művészet kérdéseit. Sziveri Gyöngyszemét című kései verse ebből a szempontból ugyancsak „alantas” vers, bár az itt működő nem-higiénikus látásmód eltér a költő tipikus és ünnepelet „átok-verseitől”. Mégpedig pont azért, mert az „undor fenomenológiájának” motívumai nem konkretizálódnak valamiféle – gyakran ideologikus – politikai-egzisztenciális vallomássá, vagyis nem (csak) egy alanyi sors (meg)átkozásának eszközei, hanem egy ennél személytelenebb és univerzálisabb érzékelés színrevitelét segítik.

Mert mi az a „gyöngyszemét”? „Gondja el-, nemhogy a disznók elé, de trágyára vetve. S így nem más, / mint amit észleltünk belőle eddigelé: / pöre korhadás.” A már-már Marno Jánosra emlékeztető verskezdés fogalmi-nyelvi törései mentén a „gond” alakzata válik központivá. Hogy „gond” alatt Sziveri pontosan mit ért, nem egyértelmű, hiszen egyszerre jelenthet valamiféle traumatikus léttapasztalatot, a „szellem” életviszonyának drámai hangoltságát, a halállal való szembenézés és/vagy az autenticitás lehetőségének kockázatát stb. Mindenesetre ez a gond „el van vetve” – a nyelvi tudattalan fráziskészletéből azonnal felmerül, hogy akkor a gond olyan, mint a „kocka”? Vagyis megszületett egy visszavonhatatlan „döntés” (döntés volt-e egyáltalán?)

a gond ügyében? A gond ugyanakkor „nemhogy a disznók elé, de trágyára” van vetve, vagyis – egy újabb frázisbontás mentén – a gond gyönggyé válik, melyet „elvesztegetnek”.

A gyöngyszemét-gond a trágyában „pöre korhadásnak” mutatja magát. Ez a kép egyszerre visszaigazolja mindazt, amit a gondról sejteni vélt a beszélő, de mintha a „helyére is kerülne”, vagyis most nyerné el érvényes „formáját” a szerves végtermékek kontextusában. A gond tehát „kivetődik” a humanisztikus értékvilágból, és meggyalázva kerül „kiállításra” a trágyában, de ezáltal mégis helyreállítódik, illetve kihangsúlyozódik az a jelentésmező, melyet a hétköznapi higiénikus jelentéscseréje – őszinteség és hazugság között bolyongva – elfedett. Vagyis gondunk trágyára való, hiszen állapotunk, amit a gond közvetít, a póre korhadás, ezt eddig is tudtuk, de most végre a „kocka el van vetve”: szembe kell néznünk létezésünkkel mint bomlástermékkel.

A trágyavilág „korhadása” biofizikai értelemben „lassú égés” – ebből rövid úton a pokol-ikonográfiához is eljuthatunk, de fontos felismerni, hogy ez a pokol maga a szerves élet, melynek vitalitásában felbomlanak a tenyészet-enyészet egyoldalúnak vélt folyamatai. A vers további soraiban két újabb motívum kerül előtérbe, a „természet” és a „művészet” egymáshoz sok szálon kötődő dimenziói, hiszen „Mi más a mű, mint a természet ragja? / Felhőtlen érkezik aludttej-úton át, / szórja gyöngyeit, szóródik magja. / Kapkodja szemeit az, aki lát.” A mű a trágyalével fröcskölt gonddal íródik egybe, hogy felnyíljon a „mű-gond” esztétikai-egzisztenciális dimenziója, melytől elválaszthatatlannak tűnik egyfajta „természeti alapzat”. Ez az alapzat ugyanakkor nem transzparens, hiszen az „aludttej-úton érkező” és „magjait szóró” mű a libidót és/vagy a tudattalant jeleníti meg kiismerhetetlen eredetként. Ebből következik a kérdés, hogy ha a mű a „természet ragja”, akkor „ki” ragozza? Vélhetően nincs ilyen antropomorf alany, hiszen, „aki lát”, az csak „kapkodja szemeit.” A természeti alapzat átláthatatlan erői libidinális gépezetként termelik a gyöngyszemetet a költő „üres helyén”, miközben a kocka el van vetve „felfüggesztett” döntése a személytelen magömlés eseménye is egyben, ami a mű-gondot deszobjektíválja és materializálja.

Ez a folyamat Sziverinél veszteségtörténet is, hiszen a mű megszületése, illetve bioesztétikai „kiválasztódása” pillanatában rögtön a trágyavilágba kerül át, vagyis az írás „sorsa” – a „valóságba” lépve – valamiféle kikerülhetetlen devalválódás, miközben ez a „hamisság” a költészet mélyszerkezetéről mond ki valami „igazat”. A „gyöngyszemétség” struktúrája végigkíséri az irodalmat a „blódlitól” a „remeknyűvekig” és „Megbúvik újban, és sarjadó hagyományban,

/ őrzi a pimasz, a kótyagos, a szende, / s elássák kehes bölcsek a tudományba. / Úgy tesz, ha nincs is, mintha lenne.” Mi lehet akkor az emberi válasz a mű-gond kikerülhetetlen önfertőződésére, a „természet haragjára”, melynek „szélei fodrát piszkos ész faragja”? Sziveri nem szolgál idealista akcióprogrammal, tartása inkább az elszenvedés passzív-agresszív állapotát sugallja.

A „piszkos ész” korrumpáló hatalma a trágyavilág elsődleges ágensévé lép elő, mely mintha szemben állna az aludttej-úton érkező költéssel, ugyanakkor mindkét tényező az „alantas materializmusba” merítkezve, mint valami nem-higiénikus princípium – „abjekt” – jelenik meg. Vagyis nincs kijárat a libidóból: az ész és a költészet egymásra utalva, egymást mocskolva fogalmazódik össze. Ez a gyöngyszemét-dialektika, mely nem hagy „helyet” arra, hogy tiszta minőségeket desztilláljunk a hibrid trágyavilágból, illetve arra sem, hogy „valaki” magának követelhesse a beavatkozás-irányítás jogát, mert a posztumán korhadásban nincs cselekvő személy. Sziveri persze mégis harap. „Nehéz a vajban miatta megmaradni / – várjuk bár, helyettünk nincs ki szólna –, / igyekszünk őt az egészéből mégis kiharapni. / Vessük el, mintha disznók elé volna.” Vagyis a költő kétségbeesetten igyekszik kivágni a mótely-struktúrát, ugyanakkor ezzel a daccal is csak a már ismert folyamatot indítja újra, illetve tartja mozgásban, hiszen a köldökszinór-elharapás gesztusával, a születéssel, a formaadással egyidejűleg a disznók elé – a trágyavilág formátlanságába – kerül a gyöngy. Mert a mű-gond trágyagépének kontextusában a költő is csupán valamiféle vak erő, a bioesztétikai háztartás egyik eleme, akinek deszobjektívált energiái a művészeti kompozitálást szolgálják – túl higiéniaián és tragédián.

Nemes Z. Márió (Ajka, 1982) költő, esztéta, kritikus.
Legutóbbi kötete: Bauxit (2010).

Sziveri János

(1954 – 1990)

GYÖNGYSZEMÉT

Gondja el-, nemhogy disznók elé,
de trágyára vetve. S így nem más,
mint amit észleltünk belőle eddigelé:
pőre korhadás.
Légtelenül, már-már beérve azzal,
– beéri ő is, be, miként muszáj –,
felcicomázzák homlokunk fűvel-gazzal.
S porlad a hüvely, béna a száj.
Mi más a mű, mint a természet ragja?
Felhőtlen érkezik aludttej-úton át,
szórja gyöngyét, szóródik magja.
Kapkodja szemeit az, aki lát.
Csak a diófa lézer érverése őrzi úgy,
véljem: marad épen minden porcikája.
Sárgállik a havon, mint az esti húgy,
s haját a huzat ledéren cibálja.
És állja megint, állja. Miért ne tenné?
Kegyünkbe is befészkelődik,
sebtében, mielőtt bárki falra kenné.
S benne ül tevében-tűben, rejtik a blődlik,
a remeknyűvek, és holmi parti szenny.
Útirányt jelez, matatja kopott csillagod
– mutatja, csak arra ne menj! –,
ha látod is, hidd el, nem ragyog.
M megbújik újban, és sarjadó hagyományban,
őrzi a pimasz, a kótyagos, a szende,
s elássák kehes bölcsek a tudományba.
Úgy tesz, ha nincs is, mintha lenne.
Mi más a műben a természet haragja
– rozsdás torzó, csempe gügye törmeléke –

szélei fodrát ha piszkos ész faragja?
Lombhullatásunk olajozott féke?
Nehéz a vajban miatta megmaradni
– várjuk bár, helyettünk nincs ki szólna –,
igyekszünk őt az egészből mégis kiharapni.
Vessük el, mintha disznók elé volna.

Hévíz TDM Egyesület

Hévíz Card[®] INFO

Áprilistól keresse a szállásadójánál és a Hévíz Tourinformban!

Vásároljon kedvezményesen a Hévíz Card[®]-al és nyerjen a Hévíz Passporttal!

Kedvezmények 10 %-tól

Hévíz Card[®] Spa + more

Hévíz Card[®] Gourmet

Hévíz Card[®] Culture & Active

Hévíz Card[®] Fashion & Service

Hévíz Card[®] Health & Beauty

Megnyerhető Hévízi Álompihenések

AAZ
VENDEGHÁZ
HÉVÍZ

DANUBIUS
HEALTH SPA RESORT
HÉVÍZ
★★★★★

GUSZTI VILLA
HÉVÍZ

HOTEL
EUROPA
★★★★★

Hotel
SANTE

HUNGUEST HOTEL
HELIOS
★★★★★

KOLPING HOTEL
SPA & FAMILY RESORT
★★★★★

KÖRÖNÁ
FÉNYKÉP ÉS ÉPÍTÉS

NaturMed
Hotel
Caribona
Hévíz, Magyarország

PARK
HOTEL
HÉVÍZ ★★★

Pontbeváltás

1 pont

3 pont

5 pont

5 pont

10 pont

Havi sorsolás:
Hévíz Ajándécsomag

tourinform
Turista információ - Tourist information

8380 Hévíz, Rákóczi u. 2. • Tel.: 83/540 131 • Fax: 83/540 132
E-mail: heviz@tourinform.hu • Honlap: www.tourinform.hu

Király Levente • Reményi József Tamás • Marton László •
 Garaczi László • Gerlóczy Márton • Kőrösi Zoltán • Gulyás Gábor •
 Benedek Szabolcs • Fehér Renátó • Jászberényi Sándor • Horváth Viktor •
 Baricz Gergő • Szécsi Noémi • Kukorelly Endre • Székely Csaba • Maros
 András • Para-Kovács Imre • Deák Bill Gyula • Nyáry Krisztián • Lövetei Lázár László •
 Nemes Z. Márió • Podmaniczky Szilárd • Lovasi András • Szűcs Krisztián • Baksa-Soós Attila •
 Muszka Sándor • Esterházy Péter • Pallag Zoltán • Lévai Balázs • Keresztury Tibor • Vágvölgyi
 B. András • Fehér Béla • Kemény István • Bárdos Deák Ágnes • Másik János • Csukás István •
 Háy János • Cserna-Szabó András • Papp Gábor • Grecsó Krisztián • Bajtai András • Nádasdy
 Ádám • Barlog Károly • E. Csorba Csilla • Szálinger Balázs • k. kabai lóránt • Tolvaj Zoltán •
 Király Levente • Reményi József Tamás • Marton László • Kerékgyártó István • Garaczi László
 • Gerlóczy Márton • Kőrösi Zoltán • Gulyás Gábor • Vámos Miklós • Benedek Szabolcs • Fehér
 Renátó • Jászberényi Sándor • Horváth Viktor • Nagy Gabriella • Baricz Gergő • Szécsi Noémi
 • Kukorelly Endre • Székely Csaba • Maros András • Para-Kovács Imre • Deák Bill Gyula
 • Nyáry Krisztián • Lövetei László • Nemes Z. Márió • Podmaniczky Szilárd • Lovasi
 András • Szűcs Krisztián • Baksa-Soós Attila • Muszka Sándor • Esterházy Péter • Pallag
 Zoltán • Lévai Balázs • Keresztury Tibor • Vágvölgyi B. András • Fehér Béla • Kemény István •
 Bárdos Deák Ágnes • Másik János • Csukás István • Cserna-Szabó András • Papp
 Gábor • Grecsó Krisztián • Bajtai András • Nádasdy Ádám • Barlog Károly • E. Csorba Csilla
 • Szálinger Balázs • k. kabai lóránt • Tolvaj Zoltán • Király Levente • Reményi József Tamás
 • Marton László • Kerékgyártó István • Garaczi László • Gerlóczy Márton • Kőrösi Zoltán
 • Gulyás Gábor • Vámos Miklós • Benedek Szabolcs • Fehér Renátó • Jászberényi Sándor •
 Horváth Viktor • Nagy Gabriella • Baricz Gergő • Szécsi Noémi • Kukorelly Endre • Székely
 Csaba • Maros András • Para-Kovács Imre • Deák Bill Gyula • Nyáry Krisztián • Lövetei László
 • Nemes Z. Márió • Podmaniczky Szilárd • Lovasi András • Szűcs Krisztián • Baksa-
 Soós Attila • Muszka Sándor • Esterházy Péter • Pallag Zoltán • Lévai Balázs • Keresztury
 Tibor • Vágvölgyi B. András • Fehér Béla • Kemény István • Bárdos Deák Ágnes • Másik
 János • Csukás István • Cserna-Szabó András • Papp Gábor • Grecsó Krisztián •
 Bajtai András • Nádasdy Ádám • Barlog Károly • E. Csorba Csilla • Szálinger Balázs • k. kabai
 lóránt • Tolvaj Zoltán • Király Levente • Reményi József Tamás • Marton László • Kerékgyártó
 István • Garaczi László • Gerlóczy Márton • Kőrösi Zoltán • Gulyás Gábor • Vámos Miklós
 • Benedek Szabolcs • Fehér Renátó • Jászberényi Sándor • Horváth Viktor • Nagy Gabriella
 • Baricz Gergő • Szécsi Noémi • Kukorelly Endre • Székely Csaba • Maros András • Para-
 Kovács Imre • Deák Bill Gyula • Nyáry Krisztián • Lövetei László • Nemes Z. Márió •
 Podmaniczky Szilárd • Lovasi András • Szűcs Krisztián • Baksa-Soós Attila • Muszka Sándor
 • Esterházy Péter • Pallag Zoltán • Lévai Balázs • Keresztury Tibor • Vágvölgyi B. András •
 Fehér Béla • Kemény István • Bárdos Deák Ágnes • Másik János • Csukás István • Háy János
 • Cserna-Szabó András • Papp Gábor • Grecsó Krisztián • Bajtai András • Nádasdy Ádám •
 Barlog Károly • E. Csorba Csilla • Szálinger Balázs • k. kabai lóránt • Tolvaj Zoltán • Király
 Levente • Reményi József Tamás • Marton László • Kerékgyártó István • Garaczi László •
 Gerlóczy Márton • Kőrösi Zoltán • Gulyás Gábor • Vámos Miklós • Benedek Szabolcs • Fehér
 Renátó • Jászberényi Sándor • Horváth Viktor • Nagy Gabriella • Baricz Gergő • Szécsi Noémi
 • Kukorelly Endre • Székely Csaba • Maros András • Para-Kovács Imre • Deák Bill Gyula
 • Nyáry Krisztián • Lövetei László • Nemes Z. Márió • Podmaniczky Szilárd • Lovasi
 András • Szűcs Krisztián • Baksa-Soós Attila • Muszka Sándor • Esterházy Péter • Pallag
 Zoltán • Lévai Balázs • Keresztury Tibor • Vágvölgyi B. András • Fehér Béla • Kemény István •
 Bárdos Deák Ágnes • Másik János • Csukás István • Háy János • Cserna-Szabó András • Papp
 Gábor • Grecsó Krisztián • Bajtai András • Nádasdy Ádám • Barlog Károly • E. Csorba Csilla
 • Szálinger Balázs • k. kabai lóránt • Tolvaj Zoltán • Király Levente • Reményi József Tamás
 • Marton László • Kerékgyártó István • Garaczi László • Gerlóczy Márton • Kőrösi Zoltán
 • Gulyás Gábor • Vámos Miklós • Benedek Szabolcs • Fehér Renátó • Jászberényi Sándor •
 Horváth Viktor • Nagy Gabriella • Baricz Gergő • Szécsi Noémi • Kukorelly Endre • Székely

